

Struve

De
mortifi-
catione

1751

P 404

Prænum. 5.

22
GEORGII ADAMI STRUVII

HAERED. IN WANZLEBEN ET WENIGEN - IENA, ICTI SEREN.
DVC. SAXO-VIN. CONSIL. INT. FACVLT. IVR. ORD.
CVR. PROV. ET SCAB. ASS. PRIM.

DE

P 494.
MORTIFICATIONE
LIBER SINGVLARIS

OB MATERIAE PRAESTANTIAM ET IN
FORO VSVM RECVSVS

ATQVE

PRAEFATIONE NOVA AC INDICIBVS
INSTRVCTVS.

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE
C1910CCLI.

PRÆFATIO.

Quantum GEORGII ADAMI STRVVII NO-
men sit in republica eruditorum, in pri-
mis iureconsultorum, superuacaneum
foret, si pluribus edocere anniterer. Inter
omnes enim constat, VIRVM hunc fuisse pri-
mipilarem. Scripta eiusdem limato exarata sunt
iudicio, et digna omnino, quae lecta relegan-
tur ter quaterque ab vnoquoque, qui interiora
iurisprudentiae exasciatae penetrare percipit
adita. Accidit quidem saepe, vt illi, qui dif-
fertationes vel libellos conscribunt operose, eius-
modi feligere soleant materias, quae auditu et
lectu

lectu quasi incognitae in oculis feruntur indomitis; sed saepius quoque operam ludere videntur. Licet enim non plane a destinatione iaceant, dum vnice rationem ad hoc referunt, vt mirationem faciant lectoribus; falli tamen mihi videntur, qui sola rara in commentationibus suis inuestigare defudant. Quam mox fieri potest, vt in rarioribus plus curiositatis, quam emolumenti sit. Potius eruditi partes officii sui implent, qui eo consilio manus admouent operi, vt ad lectorum fructum redundent. Quid retulit scriptor? nisi libri eiusdem ad multas res perutiles inueniantur. Quaestiones, quae vulgares et pertritae non sunt, pariterque nec alienae a lectorum commodis, primore censendae sunt loco, carioresque habendae. Magnus STRVVIVS, profundissimae iuris scientiae interpret, semper magis in animo habuit, vtilia legendo prodesse, quam scribendo captare gloriolam. In votis sane habendum esset, vt omnes eiusdem libelli, qui sub dissertationum academi-

academicarum titulo publici facti sunt iuris et in
tabernis nec typographorum nec bibliopolarum
amplius profant, iterum prelo submitterentur,
vt in iurisprudentiam vacantes exinde commo-
dum capere possint communem. Illi, qui in li-
bros excudendos faciunt sumtus, melius sane re-
bus consulere suis, quando scripta eruditorum
virorum in lucem protraherent, quam, si histo-
riales peccare docentes diuulgando, instrumen-
ta agerent, uorum suppeditatione pium, hone-
stum et decorum detestabili modo patitur lae-
sionem. Laudem idcirco meretur non modi-
cam typographus honestissimus, qui ad disser-
tationem *Struuianam* pecuniam impendit, et
sub titulo libelli singularis de *mortificatione* re-
cudendam curauit. Habita fuit haecce dispu-
tatio anno P. C. N. 1678. vices respondentis
sustinente *Christiano Leonbarde Leuchtio*, Arn-
stadio-Schwarzburgico, qui eandem publice
defendit, vt honores in utroque iure ac priui-
legia doctoralia consequeretur. Postea mune-

re consulis Arnstadiensis functus est egregie. Materia, quam auctor sibi sumsit pertractandam, omnino expedit iuris studioso, praesertim pratico. Quippe non in caussis publicis solum, sed et priuatis documentorum amissorum, et mortificatorum, vt vocant, vsus est frequentissimus; adeo vt et rustici sermones de *Mortifications et Tilgungs-Scheinen* conferere soleant. Totum opusculum eruditionis proficuae plenissimum in sex diuisum est capita, quorum inscriptiones vna cum indice rerum annecti curauimus. Lege libellum, *lector amice*, te nunquam poenitebit legisse, in vsum tuum conuer-
te, et Vale. Scribebam Ienae d. iv. no-
narum Martii MDCCLI.

In nomine IESV!

Is fere Seculi nostri solet esse Genius et Mos, vt quicumque Materiam aliquam Disputationis conscribendae sibi proponunt, eius generis eligere solent, quae rarissima et auditu vel lectu quasi incognita credantur, nec ratione Intentionis suae destituuntur; cum vnice fere id sibi propositum habeant, vt scripta Lectores admirentur; ast vero quod rarum, inter Bona ipse posuit Aristoteles, eaque quae bona, ab hominibus appeti et aestimari solent. Perinde vero vt haec suo non carent fundamento,

mento, ita falli mihi videntur, qui solam raritatem in disputationibus intuentur, nec magis ad id collimant, quomodo labore suo; prodesse velint. Cumque inueniantur eiusmodi Materiae, quae tritae nimis ac vulgares non sint, pariterque usum habeant longe maximum, has illis multo praeferendas crediderim; Catalogum earum quae proficiunt pariter atque rarae sunt, enarrat DOMIN. CHRISTOPH. LUDOVICVS DIETHERVS in praefatione ad CHRISTOPHORI BESOLDI THESAUR. PRACT. Quas tamen hactenus ICTi Consummatissimi DOM. GEORG. ADAM STRVVIVS, DOM. AHASVERVS FRITSCHIVS, DOM. SAMVEL STRYCKIVS et alii Commentariis ac Meditationibus suis multum illustrauerunt, sicque defectum illum suppleuerunt, vt numerus Obseruatarum illarum Materialium non tantus, quantus proxime laudati DIETHERRI tempore, quo ille scribebat, superfit.

perfit. Cum autem et Ego id meditarer, vt
Studiorum meorum publicum obtinerem
documentum, Ordinariam illam Erudito-
rum viam, qua Examinando nec non Di-
sputando id fieri solet, euitare non potui.
Cum tamen alias magis vtilia legendo mihi
aliisque prodesse, quam scribendo gloriolam
captare ynquam in animo habuerim; Ast vero
cum inter vulgum pariter ac Caeteros floreat
opinio, vt, qui publice non Disputarunt, pro
Mortuis quasi inter Eruditos et in Foro prae-
primis haberi velint, Mortificare hoc ipso fini-
stram hanc sententiam quorundam pariter ac
eligendo Mortificationis materiam, quae pa-
rum ac rerum haectenus tractata, Lectoribus
INAUGVRLIS DISPVTATIO-
NIS LOCO prodesse volui. Tam enim
in causis publicis quam priuatis Documentor-
um amissorum et Mortificatorum, vt vo-
cant, vsum esse frequentissimum, nemo
nescit;

)(

nescit;

nescit; Quin et ex Rusticorum ore ipsum
Mortificationis Terminum vulgo: Mortifica-
tions - oder Tilgungs - Schein audire licet.
Visum igitur fuit de Materia ista apud omnes
fere auctores hinc inde disiecta, necessaria ta-
men vtili ac quotidiana et praxi Germaniae
pauca quaedam ad eam spectantia exhibere
et proponere, ipsumque Thema in certa ca-
pita diuidere, quorum

CAP.

CAPVT I.
DE
MORTIFICATIONIS ETYMOLOGIA,
SYNONYMIA ET HOMONYMIA.

Summaria.

- M**ortificationis vocab. deriuatio. §. I. §. VI. Synonyma Ampliora seu minus apta. (1) Cancellatio. (2) Inductio. (3) Circumductio. (4) Deletio. (5) Annulatio.
- §. II. Synonyma Mortific. inter q̄s. Synonyma referuntur. (1) Cassatio. §. VII. Mortificatio sumitur (1) Theologicè. (2) Physicè et Medice. (3) Iuridicè, quid liberrae Mortificatoriae; et litterarum mortificatae,
- §. III. Cassari quae dicantur.
- §. IV. Usurae usque ad quartam partem et pensiones.
- §. V. (2) Sublatio et extinctio.

§. I.

Constat MORTIFICATIONIS vocabulum non esse simplex, sed compositum, deriuatum a mors et facere, hinc factum verbum mortificare, quod est frequentatiuum, et idem est ac morte valde afficere; ab hoc igitur est vocabulum mortificatio.

A

Mors

Mors autem significat omnis generis calamitatem et afflictiones, sic discipuli ad Helisaeum exclamant: Mors est in olla, o vir DEI, i. e. res valde noxia ac mortifera, 2. Reg. 4. vers. 40. Hinc fit, vt mors sit referente Aul. Gellio: ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις; h. e. animae et corporis dissolutio. lib. 2. c. 8. In Iure Ciuili mors ad deportationem producitur, cum ad populum aliud significet. HERM. VVLTEIUS ad §. 1. Instit. quib. mod. ius pair. pot. solu. HVG. GROT. lib. 2. de Iure B. et P. cap. 6. num. 9. et est alia naturalis, alia ciuilis. l. 133. ff. de V. S. et d. §. 1. Inst. quib. mod. etc. Accidit autem mors naturalis duobus modis: Facto scilic. hominis; aut citra hominis factum, sed haec obiter.

§. II.

Quoad *Synonymiam* varia veniunt vocabula, quae aliquo modo huc referri possint; An autem *Synonyma Logica et vera sint?* dicere non ausim. Interim tamen cum conformitatem et affinitatem quandam cum mortificationis vocabulo in latitudine sua sumto habeant, si inter quasi synonyma illa referam, non inepte fecero; Quaedam enim sunt vel ampliora vel strictiora quodammodo, si tamen vltioris vel differentiae loco verba quaedam adiiciantur, synonyma exinde fieri poterunt; Talia sunt, v. gr. *Cassatio*. *Autb. Cassa*. C. de SS. *Eccles. ibique* B. CHRISTOPH. PHILIPP. RICHTER, in hac Alma Salana Antecessor ac Ordinarius. Cassare enim idem est ac inane reddere, et Cassus i. e. mortuus. IOHANN. LAURENT. in *Amalrb. Onomastic. pag. 115.* quod si verum est, tunc Cassatio idem est ac mortificatio; perinde enim vt mortificatio est compositum ex mors et facio,

facio ita Cassatio ex Cassum i. e. mortuum et factio; Quamquam dici possit vocabulum Cassationis ita strictius accipi cum in latiori significatione ad multa alia extendi possit, quae tamen stricte loquendo propterea mortificata non dicuntur.

§. III.

Sic cassari dicitur sententia, *gloss. in cap. 2. §. cum igitur. verb. Cassauimus. X. vt Lit. non contest.* quia si cassatur sententia vel obligatio per instrumentum, is ad cuius fauorem, facta est Cassatio, potest obtinere quod sibi restituatur instrumentum sententiae, et instrumentum obligationis, quia sunt inutilia penes partem, et possent reddi damnosa quoad eum, qui obtinuit Cassationem. *Barbar. in d. c. 2. X. vt lit. non cont. n. 42.* Sic Cassandae veniunt Inhibitiones seu mandata inhibitoria: Si nempe Impetrans in Termino Iustificationis non compareat, vel: Si inhibitus possessionis sua Iura in Iustificatione probet ac demonstret. *Ord. Polit. Sax. de anno 1612. Tit. von Justitien Sachen. n. 9.* Quandoque etiam euenit, vt inhibitio pro parte confirmetur, pro parte autem cassetur. Si nimirum inhibitio contineat plura capita; et inhibitus quaedam iustificauit, quaedam vero non. *CARPZOV. process. Tit. 23. Art. 4. n. 43.* Interdum ea, quae contra inhibitionem attentatorie machinata et nulliter impetrata cassantur; vt multas Supplicationes pro Mandatis de Cassandis Attentatis suppeditat *IACOB BLVM. in supplic. Cameral. Tit. XV. Num. 36. seqq.* Praeterea cassatur Executio, si nempe ea de facto fiat, aut nullitas committatur *Magnif. DN. BARTHOL. LEONH. SVVENDEND. ad process. Fibig. cap. 2.*

§. 24. pag. 350. Et BALDVS dicit, Florentiae ita obser-
 uatum fuisse, vbi exequabatur Iudex secundus Iudicis
 primi sententiam sine literis Mutui Compallus et talis
 executio cassata fuit. *in l. properandum. l. 13. §. Sin autem
 reus. C. de iudic.* Hoc fere modo cassantur alienationes
 illicitae. *lib. 2. feud. c. 55.* nec non Coniurationes factae.
lib. 2. feud. cap. 53. item Salui Conductus delinquentis.
 CARPZ. *pr. Crimin. quæst. 107. n. 61.* Sed Q. hic quo-
 que: *Si quis defloratam ab alio ignorans pro virgine duxe-
 rit, An Matrimonium tali errore contractum sit cassandum?*
 Affirm. *Deuteron. 22. n. 20. seqq. l. 11. §. 5. ff. de Ad. Em-
 ibique BRUNNEMANN. n. 9. seqq. Nou. 93.* iusta enim
 ignorantia nemini debet nocere. *l. 11. ff. ad Senat. Consult.
 Velleian.* Et confirmatur sequenti praeiudicio in Causa
 Urbani F. Klägeri an eiuem: dessen Eheweibs M.
 Beklagtin anders Theils d. 31. Jul. an. 1629. in Consistorio
 Dresdensi pronuntiato: Dieweil Kläger seinem Eheweib
 (welche ihm verschiene Fastnacht getrauet, von ei-
 nem andern schwanger befunden, und 7. Wochen her-
 nach eines Kindes genesen,) diesen Fall nicht verzie-
 hen: So wird wegen verübten Betrug die zwischen
 beyden Theilen vollzogene Ehe billig hinweg cassiret
 und aufgehoben, wie wir sie hiermit cassiren und auf-
 heben ic. referente SPECKANIO *Cent. 2. qu. 7. per tor.
 add. Magnif. Dn. IOH. VOLCKM. BECHMANN. Icti et
 Antecessoris in hac Salana celeberrimi Commentar. ad ꝯ. Theo-
 ret. practic. Tom. 2. Ex. 4. n. 71.* CARPZ. *lib. 2. Iurispr.
 Consistor. def. 187. et def. 193. Dissent.* HERMAN GOE-
 HAVS. *quæst. Academ. peric. 7. qu. 39,* et MATTH. WE-
 SENBEC. *in ꝯ. de Ritu Nupt. n. 9.*

§. IV.

De Cassandis et Cassatis vsuris vsque ad quartam partem Vid. *R. U. de anno 1654. §. 173.* DAVID MEV. *p. 4. Dec. 345.* De Cassatione pensionis multa annotauit THEODORVS AMYDENIUS *in Tract. de Stylo Datariae cap. 27.* Quae fit vel per liberum consensum et sine auctoritate Papae siue superioris, quando remittitur gratis nulla adiecta conditione: Cassatio enim pensionis de sui natura est fauorabilis, et tendit ad libertatem beneficii. Quando autem cum conditione, tunc ea debet seruari, nec valet cassatio nisi omnibus rite impletis. SERAPHIN. *Decis. 987. n. 4.* MOHEDAN. *Decis. 2. de Locat. Conduct.* Pactum autem & conditio, quibus cassatur pensio, sunt, vt fiat anticipatis nonnullis solutionibus. PARIS. *lib. 6. de Resignat. quaest. 2. n. 100.* Interdum non admittit Dataria Cassationem pensionis, nisi literis expeditis, et propterea porrectae supplicationi super cassatione Officialis Datariae subscribit: *Doceat de literis.* De quibus docetur per originalium literarum exhibitionem, vel per sumtum ex registro; Sed vt haec penitus intelligi possint, obiter ex praelaudato AMYDENII *Tract. cap. 27. n. 17.* hanc Cassationis Formulam addam:

B. P. Cum deuotus vester PETRVS Vice-Dominus, Clericus Placentinus, (seu alterius Ciuitatis, seu Dioeceseos,) cui alias pensio *Ducat. XX. aur. de Cam. Summa 200. Lib. Monetae Placentin.* vel circa constituentium, super Decanatus Ecclesiae Placentin. quem deuotus S. V. Orator MAVRITIUS BALDVINVS Presbyter ad praesens obtinet fructibus,

A 3

&c

& distributionibus quotidianis, ei quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo per dictum oratorem, cui ad hoc expressus accessit assensus, & Successores suos Decanatum praedictum pro tempore quomodo libet obtinentes sub consuetis sententiis, censuris, et poenis integre persoluenda auctoritate Apostolica reseruata fuit, ex certis causis animum suum mouentibus cassationi, extinctioni et annulationi dictae pensionis annuae, illiusque reseruati-
*tionis huiusmodi in S. V. manibus sponte et libere nonnullis tamen anticipatis seu anticipandis solutionibus, & non alias aliter, nec alio modo consentire proponat, & nunc etiam consentiat. Supplicat igitur humiliter S. V. Orator praedictus, quatenus specialem sibi gratiam faciendo pensionem annuam praedictam, illiusque reseruati-
 Petri ad hoc accedente consensu auctoritate Apostolica cassare, penitusque extinguere, & annullare, & cassatam penitusque extinctam & annullatam esse, & fore, eundemque Petrum pensionem huiusmodi, illiusque terminos deinceps decurrendos ab oratore & successoribus suis praedictis de caetero petere vel exigere nullatenus posse, et oratorem & successores suos eosdem ad solutionem dictae pensionis annuae praedicto Petro deinceps faciendam non teneri, neque obligatos existere, et ob illius non solutionem huiusmodi aliquas sententias, censuras et poenas Ecclesiasticas, etiam pecuniarias incur-
 rere non posse, ac oratori anticipatas solutiones, huiusmodi Petro vero praedictas illas recipere et in suos usus ac vtilitatem conuertere licuisse et licere,*
 irri-

irritumque decernere dignemini de Gratia speciali non obstante praemissis, ac Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, caeterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis etc.

In omnibus autem hisce vocabulum Cassationis latius quid est mortificatione vere & stricte sic dicta, hinc verbum *cassare* nihil aliud denotat quam infirmum & irritum declarare, vt clara sunt verba in *Auth. Cassa. C. de SS. Eccles.* vbi expresse Cassum esse denunciamus, vel irritum esse declaramus pro Synonymis habentur. B. IOH. BRVNNEM. *ad d. auth. n. 3.* Si autem & mortificationis vocab. late sumitur, ita quoque Synonyma erunt, adeo vt dici possit accurate loquendo Cassationis vocab. stricte acceptum, esse Synonymum mortificationis stricte sumtae. Cassationem vero late dictam, Synonymam esse mortificationis late & generaliter sumtae.

§. V.

Eodem fere modo etiam 2. *Sublatio* & *Extinctio* dici possunt Synonyma; praeprimis quando vocab. *penitus* adiectum, quod idem importat ac prorsus, ex toto, & omnino. *cap. 1. de Supplend. neglig. praelat. OCTAVIAN. VVLPELL. de praepos. & adverb. signif. in dict. penitus. pag. 72.* vt expresse patet ex *Instrum. Pac. Osnabrug n IV. §. Fridericus Marchio-Badensis etc. verba ita sonant: Deinde restituantur Marchioni Friderico praefectura Stein & Rendingen absque onere aeris alieni, interea temporis a marchione Guilielmo contracti, ratione fructuum, interesse ac sumtum per transactionem Ettingae anno Domini 1629. initam dicto Guilielmo Marchioni Badensi cessae, cum omnibus iuribus, documentis literariis, aliisque pertinentiis, ita vt*
tota

tota illa actio sumtuum ac fructuum perceptorum et percipiendorum cum in omni damno & interesse a tempore primae occupationis numerando sublata & penitus extincta: Annua qq. pensatio ex marchionatu inferiori, Marchionatui superiori pendenda solita, virtute praesentium penitus sublata, annullata & annihilata sit, nec eo nomine quicquam, vel de praeterito vel de futuro imposterum unquam praetendatur vel exigatur.

§. VI.

Quoad caetera quae sequuntur, sunt minus apta. Ut I. CANCELLATIO, quae est scripturae index & signum mutatae voluntatis in illa scriptura comprehensae. l. 1. §. 8. ff. si Tab. Testam. null. extab. per se enim nihil operatur, sed vim suam accipit a voluntate & mente Inducentium. arg. l. 1. pr. ff. de his quae in testam. delent. Hinc si testamentum a testatore cancellatum totum regulariter censetur infirmatum & cassatum, l. 2. §. 3. de his quae in testam. delent. ideoque nec hereditas, nec legatum, nec fideicommissum ex eo peti potest. vid. BEN. CARPZ. p. 3. Const. 3. def. 5. n. 3. REINH. BACHOV. ad Treutl. Vol. 2. Disp. 19. th. 7. lit. B. vid. HIERONYM. PANTSCHMANN. vbi ex BARTOLO, PAUL. de CASTR. IASON, et aliis refert: expeditissimum mutandae voluntatis modum esse, tabulas ipsas incidere, cancellare; & ridiculum esse, testamentum per cancellationem non tolli. lib. 2. quaest. 18. n. 15. seqq. Sic Cancellatio in Scriptura probata reperta tantum operatur, ut ipsi nulla habeatur fides, sed praesumatur esse solutum & dissolutum. l. 24. ff. de probat. de materia cancellationis, videlicet quotuplex sit, & quando attendenda, & quid operetur, vid. CARD. TVSCH. Concl. 21. §. 22. C.

NICOL.

NICOL de PASSERIB. A IANVA. ICT. PATAVIN.
Tract. de Script. priuat. lib. 1. cap. 11. 2. INDVCTIO:
 nam inducere nihil aliud significat, quam calamum per
 medias literas ducere & delere. *l. inductum. 22. C. de solut.*
 3. *CIRCVM DVCTIO.* NICOL de PASSER. A IAN.
d. l. n. 2. Cui circumducere est, quando extra literas du-
 cta est penna, vel quando ea circum circa ducta,
 GLOSS. *in l. 7. verb. inducatur. ff. de bered. petit. FA-*
RINAC. l. 5. quaest. 153 p. 6. n. 30. Et circumducere
 Terminum est Citationem cassare. *c. 1. de dol. & Contum.*
in 6to. GOTTFR. FIBIG. process. Ciuil. cap. 2. §. 4. n. 3.
pag. m. 80. 4. DELETIO. *ror. Tit. de bis in testam. de-*
lent. add. MEIER. Colleg. Iur. Argent. d. 1. ib. 1. 5. AN-
NVLLATIO. Annullare verbum intelligitur de actu va-
 lido, cum actus nullus non sit annullandus, ex quo iam
 nullus est. *l. 5. ff. de Iniust. rupt. testam. VANT. in Tract.*
de Nullitat. Tit. Quot et quibus mod null. propon. poss. n. 47.
 Iniquum & quod est, nullum etiam dicitur, & contra.
l. 13. & l. 37. ff. de Excusat. AEGID. BELLEMERA Concl.
343. add. IACOBVS MENOCH. Consil. 422. n. 133. seqq.
 & potest huc referri ex *Instrument. Pacis Regis Hispaniae*
 & *Galliae Aquisgranii anno 1668. erecto. §. 4. obbemelte*
Orter. verb: So declariret, bewilliaet, will und mei-
 net höchstgedachter Catholischer König, daß alle Leute,
 Vasallen und Unterthanen besagter Lande, Städte
 und Orter, so, wie oben gedacht, der Cron Franck-
 reich überlassen worden, icks und ins künfftige, von
 allen Diensten, Pflichten, Bürden und Eynd der Treue,
 so sie insgesamt und ein ieder von ihnen, ihme und sei-
 nen Vorfahren denen Catholischen Königen geleistet ha-
 ben mögen, und insgesambt von allen Gehorsam, Unter-
 thanig

B

thänig

thänigkeit und Lehnspflichten, so sie ihnen sonst schuldig wären, allerdinges loß und ledig seyn sollen; also, daß offft höchstgedachter Catholischer König erwehnte Pflicht, Dienstbarkeit und Eyd der Treue für null, nichtig und undrächtig, als wenn sie nimmer gewesen, noch geleistet worden, erkennet. De annullatione arresti & contractus vid. BEN. CARPZ. p. 1. *Const. 29. def. 43.* His ita praemissis, videamus nunc mortificationis homonymiam.

§. VII.

Significat autem 1. apud Theologos conditionem miseram tanquam morientis, & mox actionem mortificantis, mox passionem mortificati. Sic 1. *Corinth. 10.* Mortificationem Domini IESV in corpore circumferentis i. e. conditionem mortis plenam. Et est visitata haec vox in diuinis libris, indeque apud ecclesiasticos scriptores mox de morte corporis, vt 1. *Samuel. 2. vers. 6. Psalm. 37. vers. 32.* Ita 1. *Petr. 3. vers. 18.* Christus dicitur Mortificatus s. morte affectus carne, h. e. necatus secundum corpus: Viuificatus autem spiritu, i. e. in vitam restitutus per spiritum. Mox de morte spirituali: ita *Rom. 17. vers. 4.* Estis lege mortificati. Item *c. 8. vers. 13.* Facta carnis mortificare: Die Werke des Fleisches tödten. Quare monachi quasdam suas corporis afflictiones, & porro externas gestulationes, flagellationes, pro vera mortificatione venditarunt; in eo errantes, cum toti ad opus operatum delapsi essent, putauere, istas externas pietatis laruas, vestes, loca, ritus ac motus plurimum ad mortificationem facere. Verum DEVS nequaquam tristitia media, longas vigilias, nuditates ac frigora, & commotionem cinerum praecepit, vt de quibusdam monachis legi-

legitur; aut, vt Franciscus sese nudum in niuem abiecit; vel: vt quidam etiamnum, praesertim Hispani more Baalitarum semet flagellis & scorpionibus conlauciarunt. plura. vid. ap. HIERON. DREXELIVM. *part. 2. Rosae Selectar. virtut. cap. 10. per tot.* Vult autem DEVS, vt ipsum veterem Adamum cum suis concupiscentiis & prauis conatibus oppugnemus & iugulemus, iuxta illud: Qui sunt Christi, carnem crucifixerunt cum affectibus & cupiditatibus. GALAT. 5. *vers. 2.* MATTHIAS FLACIVS *Clau. Script. Sacr. voc. Mors. pag. m. 697.* Eodem fere sensu Platonis prauarum appetitionum & affectionum quaedam extinctio dicitur mortificatio. (2) apud *Physicos & Medicos* est extinctio partis alicuius in viuo corpore, vid. IOSEPH. LAURENT. *Amalth. Onomast. p. m. 427.* (3) apud *ICtos* fumitur vel *late & generaliter*, prout est synonymum cassationis in genere, quo modo omnia ea mortificantur, quae vel annullantur, vel irrita & inania fiunt. l. 28. *ff. de Donat. Mort. caus. vel specialiter stricte & proprie*, prout est cassatio instrumenti amissi, vel quod amissum esse creditur, vid. BALD. *in l. dissoluae. 2. C. de Condict. ex leg. num 8. vers. si non habet. & in l. 14. C. de solution. num. ult. vers. per hoc obuiatur.* Hoc sensu literae, quae mortificationem inducunt, dicuntur *Mortifications-oder Tilgungs-Schein.* Illae autem litterae, quae sunt extinctae per mortificationem, dicuntur *litterae mortificatae, Germ. getödtete oder durre Brieffe.* Vid OTTO TABOR *in Racemat. Crimin. ad l. 27. ff. de furt. pag. 202.*

CAPVT II.
DE
MORTIFICATIONIS SEDE, DE-
SCRIPTIONE ET DIVI-
SIONE.

Summaria.

§. I.	§. III. <i>Mortificationis descriptio et definitionis enodatio</i>
<i>Occasionem scribendi quid suppeditauerit.</i>	§. IV. <i>Diuisio enortificationis ratione (1) Causae efficientis, (2) Objecti, (3) Formae (4) Scripturae.</i>
§. II. <i>Sedes Mortificationis in iure Ciu. & Canon.</i>	

§. I.

Scribendi occasionem de hac materia suppeditauit praeprimis id, quod in PACIFICATIONE OSNABRUGENSI AC MONASTER. NVM. II *in fin.* Vbi dicitur: Daß alle und iede, alterseits so wohl auffser, als inner Krieger mit Worten, Schrifften und Wercken vorgegangene Iniurien, Gewaltthaten, Feindseligkeiten, Schäden, Unkosten auffser ewiger Person und der Sachen respect tod und abseyn, dergestalt, daß alles, was ein Theil gegen dem andern suchen möchte, hierunter mit ewiger Vergeffenheit begraben seyn solle, vt et apud IOH. BRVNNEMAN. *ad l. 2. C. de condict. ex leg. n. 6. DAVID. MAEVIUM part. 6. decis. 194.* Mortificationis vocabulum legit, cumquē inter labores quotidianos et alii Autores occurrerent, qui eius mentionem facerent, Autor nempe ille Artis Secretariatus, cui nomen in illustri Societate Fructifera obtinuit des Spah.

Spalten, part. 3. cap. 23. n. 15. pag. 1110. et part. 4. pag. 1891. nec non Recessus Sereniss. Elect. Mogunt. et Illustriss. Domus Ducalis Saxonicae §. 7. et 8. notante FRANCISCO IRENIO Colleg. Iur. publ. in Burgold. Discurs. ad Instrum. pacis pag. 250. his verbis:

Was in denen Lager- und Lehn-Büchern einverleibet, als mortificiret notiren, und deshalben aus der Chur Mainzischen Registratur einen beglaubten Schein aushändigen zu lassen, maßen solche hiemit und Kraft dieses gänglichen mortificiret seyn sollen &c.

§. II.

Uberiore inde explicationem necessariam duxi. Occasione huius, sedes mortificationis in Iure nostro Ciuili et Canonico non est vnica et certa, sed diuerso respectu varie constitui potest: Si enim ratione *obiecti* consideretur, vt et documentum amissum, optime referri poterit ad *Tit. ff. C. et X. de Fide Instrumentorum et amissione eorum etc.* Ratione *generis* autem, quando nimirum Mortificatio nihil aliud est, quam dissolutio et annullatio documentum amissi, referri potest ad *tit. I quib. mod. toll. oblig.* Quod si autem *Leges* in specie desiderentur, in quibus expresse haec materia occurrit, videatur *l. 28. ff. de donat. mort. caus. l. 47. §. 1. ff. de pact. l. 84. §. 7. ff. de legat. 1. l. 2. C. de condict. ex Leg. l. 14. C. de solut. et l. fin. C. eod.* Sed de his pro temporis ratione satis multa; Transitus nunc faciendus ad ipsam Definitionem seu Descriptionem; Verum non minimam difficultatem inuenio, cum non nouerim, qui hanc materiam

teriam antea tractauerit; Quicquid tamen fit, generalibus Logicorum praeceptis instructus, Mortificationem in praedicamento actionis ponendam ducerem, cumque actus plerumque a suo obiecto describantur, posito genere, et differentia ab obiecto desumpto, si non definitionem, saltem descriptionem, me inuenisse puto; Genus autem ipsum, quando non generalissime sed iuridicum desideretur, adeoque rectissime ex *Tit. Institut. quib. mod. toll. oblig.* desumendum; Ibi enim varii modi considerantur, quibus modis obligatio tolli et dissolui possit. v. g. Solutio, Nouatio, Contraria voluntas etc. et quamuis Mortificatio *generalius* hic videatur, quam vt solam obligationem tollat: Tollit enim et alia Documenta, attamen vt generalissimus eiusmodi titulus in Institutis et alibi vix detur, quo modi tollendi vel soluendi iuris in genere tractentur, comparatiue loquendo huc optime referri crediderim. Si autem adhuc *specialius* procedendum, ad Contrariam voluntatem reducerem, nihil aliud enim est, quam eiusmodi voluntas, vel duarum aut plurium consentientium per pacta transactiones. Vid. *Instrum. Pacis Osnabrug. Num. 2. et supra allegat. Recess. Elector. Mogunt. et Ducis Ducal. Saxon.* adeoque conuentio, vel vnus, (v. g. quando fit per testamentum fideicommissum, donationem mortis causa, *l. 28. ff. de Mort. Caus. donat.*) dissoluedi et tollendi documentum vel obligationem, quae obligauit antea, ita vt impofterum non valeat, sed pro nullo habeatur. *Obiectum* autem illius dissolutionis est *documentum* et quidem *non praesens*, alias enim posset illud vel rumpi, vel cancellari, vel comburi, vel alio modo annullari; *Sed tale quod non est ad manus*, et vel deper-

deperditum, *vel* pro perdito creditum, *vel* alias difficulter obtineri potest, puta: quod ad multa milliaria distet, *vel* forte sit in manibus eius, unde obtineri non potest etc.

§. III.

His igitur positis ita Descriptionem conficere licet:

MORTIFICATIO est Voluntas dissolventi documentum absens, quod tamen adhuc in rerum natura existere creditur.

Quamvis haec descriptio iam dum per genus et differentiam suam sit resoluta, tamen observandum, quod voc. *Voluntas hic* ponatur *Iuridice*, non prout est potentia vel facultas volendi, PICCOLOM. *grad. 2. Eth. 43. p. 228. Sed pro actu volendi*, quatenus sese continet intra ambitus voluntatis; ita ut perpetuo liber maneat, et cohiberi nequeat. Et haec acceptio est in *Titulo 30. Instit. lib. 3.* Et quanquam fortasse rectius diceretur *Conventio* vel *paſſum*, tamen quia *Mortificatio* non tantum fit per *conventionem* et *voluntatem requirentium*, sed etiam per *ultimam voluntatem*, ut testatur expresse *de l. 28. ff. de donat. mort. caus.* Ultima autem voluntas sub voluntate in genere bene comprehenditur. Deinde cum *voluntas iuridice* considerata sit *Duplex*, scil. vel *contrahendi*, vel *dissolventi obligationem*, hic differentiae loco additur, quod sit *voluntas dissolventi*, non autem ipsa *dissolutio*, vel *annullatio* vel *cassatio*, quia *Mortificatio* semper fieri debet cum
volun-

voluntate mortificantis; ast vero annullatio quaedam fieri potest absque voluntate nostra, vt adeo dissolutio absolute posita verum genus non exhauriat. Praeterea dicitur *dissoluendi documentum*; Sed quare non obligationem? Resp. Obligatio ipsa, quae in documento mortificato continetur, non videtur mortificari proprie, sed alio speciali modo tolli, puta per solutionem, acceptilationem etc. adeoque acceptilari vel donari; quod vt intelligatur, PONAM CASVM: Mutuum intercedere inter duos absque documento quodam, si hoc mutuum vel remittatur, vel alio modo tollatur, iuridice et stricte loquendo hoc mutuum non dicitur mortificatum, sed remissum, vel donatum. Si autem documentum super hoc mutuo erectum fuerit, et remisso hoc mutuo, obligationis instrumentum mutui non sit ad manus, vt reuera liberetur mutuo accipiens, potest mutuo dans dare literas Mortificationis, vt scil. illud instrumentum mutui pro mortuo habeatur. Porro quod obiecti loco ponitur *Documentum*, hoc nimis generale esset, nisi adderetur restrictio: documentum enim in genere potest annullari, vt tamen non fiat mortificatio, quando v. gr. documentum praesens linea aliqua per transversum obduceretur, non esset hoc documentum mortificatum, sed cancellatum; Item quando testamentum scinditur, esset hoc documentum ruptum, non autem mortificatum: additur ergo restrictionis vel obiecti formalis loco documentum absens. Hoc ABSENS autem multa comprehendere potest, nihil enim interest, quo pacto illud documentum sit absens; v. g. *sive* sit amissum, vel amissum esse credatur; *vel* ad centum et ultra milliaria distet, *vel* tempore belli apportari

ri nequeat; *vel* sit in archiuo exteri principis, adeo vt multi sumtus pro illo obtinendo requirantur, *vel* dubitetur, et ignoretur vbi existat, et quocunq; tandem alio modo absit; Vltimo loco adiicitur: *Vt credatur adhuc in rerum natura existere.* Nam si sciret aliquis, et quidem certo documentum non amplius existere, vt si ipse combusserit, vel ruperit, vel viderit rumpi vel comburi, adeo vt certo certius constet, non amplius existere, mortificare non potest, quia mortificare est mortuum facere, seu morti reddere illud, quod est viu-
 vum, at vero quod semel mortuum, est et mortuum, seu non in rerum natura existere cognoscitur, quale est combustum vel ruptum, vltcrius mortificari vel necari non potest; Nisi dicere velis, quod vt superflua in iure non nocent, ita et hic ex abundanti mortificentur et ea, quae iam dum sunt mortua. Hoc tamen rigori iuris et philosophico secundum quem proprie loqui optimum est, non praeiudicabit.

§. IV.

Nunc annectere lubet quasdam diuisiones, vetus namque dictum est: qui bene distinguit, bene docet. Diuiditur itaque mortificatio (I) *Ratione* causae efficientis, in *iudicialem*, vel *extraiudicialem*, prout scil. mortificatio fit vel autoritate iudicis, vel extra iudicium per solam v. g. partium conuentionem: Hac ratione diuidi etiam potest in *publicam* et *priuatum*, quando nim. mortificans est vel persona publica, vel priuata. Sic inter personas publicas, reges et principes, mortificationes non inusitatas esse monstrat *Instrum. Pacis Osnabr. Caesar. et Suecic. num. 2.* si scil. lites belli et iniuriarum
 C paci-

pacificatione componunt, ea concordiae lege, per mo-
 dum amnestiae perpetuae dicta, vt scripta, quae super
 ea excreuerunt, ad sepiendam collisionis pristinae memo-
 riam mortificentur & confiscentur, nec non supra Alleg.
Recess. Elect. Mogunt. & Dom. Saxon. Ducal. §. 7. (2) *Ra-*
tionem obiecti diuiditur in *Totalem & Partialem*: *Totalis* est,
 qua tota scriptura mortificatur; *Partialis* qua pars tan-
 tum cassatur. (3) *Ratione Formae*, quod *alia* fiat *facto*
 quae nempe ipso facto fit; *alia verbo*: quando scil. ver-
 bis aut literis declaratur, quod documentum haberi de-
 beat pro cassato. BART. & PAUL. de CASTR. & IA-
 SON. in l. *Emtor. 47. §. Lucius 1. ff. de pact.* Hoc modo
 etiam diuidi posset in *formalem & informem*. *Formalis* est,
 quae causam adscriptam habet, propter quam mortifica-
 tio facta est; vt si creditor magistratum aut notarium
 imploret, vt mortificet debitoris documentum obliga-
 torium, quia illud amissum & sibi satisfactum, d. l. 47.
 §. 1. ff. de pact. & d. l. *dissolutae. 2. C. de Condict. ex leg.*
 DAV. MEV. d. *Decis. 194.* *Informis* est, quae sine causa
 apparet facta, & propterea dubia. Conf. MENOCH. de
praesumpt. lib. 3. praes. 141. n. 2. Sic diuidi posset etiam in
veram & falsam: *Simulatam & suspectam*. (4) *Ratione*
Scripturae tanquam adiuncti non inepte diuiditur in *ori-*
ginalem & exemplum, seu *copiam*; in *perfectam & imperfe-*
ctam &c. Tales & eiusmodi farinae Ben. Lector. nullo
 negotio sibi ipse construere poterit.

CAP. III.

DE

CAUSA EFFICIENTE ET SVBIECTO MORTIFICATIONIS.

Summaria.

- §. I. **CAUSA EFFICIENS** est triplex; & quidem (1) **RE-MOTA** est **VEL** ius naturale, vel Gentium vel Ciuile.
- §. II. (2) **PROPINQVA** sunt personae **PUBLICAE**.
- §. III. Instrumentum mortificationis si pro parte verum, pro parte falsum, an vitietur in totum?
- §. IV. **PRIVATAE** sunt.
- §. V. Qui prohibentur documenta mortificationis consicere.
- §. VI. (3) **PROXIMA** est enanimis partium consensus, qui probatur. Ex **SCRIPTIONE** munda.
- §. VII. 2. Ex **SVBSCRIPTI-ONE**.
- §. VIII. 3. **SIGILLATIO-NE**; quae habet eandem vim, quam manus propriae subscriptio.
- §. IX. **SVBIECTVM** sunt ii, quorum interest, aut quibus datur litterae mortificationis.
- §. X. Si vno chirographo sint plures rei debendi, & creditor per donationem mortis causa mortificet chirographum, vni debitori autem ex illis instrumentum mortificationis fuerit traditum, Q. an accipienti tantum, an v. reliquis quoque mortificatio illa proficit?

§. I.

Causa efficiens est triplex: vel remota, vel propinqua, vel proxima. Quoad *Remotam* dicitur istam esse ius naturale, gentium & ciuile. Naturale scilicet quatenus nobis modum suppeditat natura voluntatem nostram calamo scriptorio in scripturam redigere. Sic originem scripturarum ab ipso humani generis parente **ADAMO** scientissimo ad posteros propagatam, nec

C 2

non

non liberos Sethi duabus columnis, lateritiae atque lapideae disciplinam rerum coelestium memoriae causa inscripsisse refert POLYDOR. VERGIL. *lib. 1. de Inuent. rer. cap. 6.* praecipue vero *Exod. 31. vs. fn. & cap. 32. vs. 16.* vbi ipsum IEHOVAM in monte Sinai digito suo diuino Decalogum Mosi traditum in tabulis lapideis conscripsisse legimus. Quemadmodum igitur natura quemlibet aptum fecit, vt voluntates vel ipse, vel per alios in chartam coniiicere possit, sic quoque natura cuilibet liberam facultatem dedit, voluntates illas, antea chartis demandatas, iterum per mortificationem cassare & annihilari, quia omnia per naturam quoquo modo contracta, contrario modo dissoluuntur *l. 35. & l. 100. ff. de R. I.* ibique EVERHARD. BRONCHORST. Quod attinet *Ius gentium*, experientia edocetur, apud omnes fere gentes scripturam ac instrumentorum vsum inualuisse, vid. IACOB. BORNIT. *lib. 1. de instrum. cap. 5.* RVTG. RVLAND. *lib. 5. de Commissar. cap. 1.* Et sicut *ius ciuile* non tantum modum, sed etiam formam, quomodo in conficiendis instrumentis obligatoriis & aliis procedere debeamus, suppeditat *l. 40. pr. ff. de Reb. Cred. l. 41. §. 2. ff. de usur.* Ita etiam hunc cassandi & mortificandi modum approbat. vid. *d. l. 47. §. 1. ff. de pact. d. l. 84. §. 7. ff. de legat. 1. & d. l. 28. de donat. mort. caus.* In illorum autem confectione praeprimis consuetudines locorum, quid inibi styli ac obseruantiae sit, attendi debet. add. *Constit. Maximil. I. von Notarien §. 1. verb. desgleichen nach Inhalt gemeiner Rechten, oder löblichen Gewohnheit eines ieden Orts eingeführet ic. l. 9. & l. fm. C. de Testam.*

§. II.

§. II.

CAVS. EFFIC. *Propinqua* sunt personae, quae pro diuersitate specierum Instrumentorum etiam mortificatoria conficere possunt, dicuntur *vel Publicae*, vt Principes, Magistratus etc. l. 32. §. 2. Et §. 4. l. fin. C. de Appellar. cap. pen. X. de fide Instrum. Decis. Elect. Sax. 39. Et omnes alii, qui autoritate publica pollent, vt Notarii, Proto-Notarii, Secretarii, nec non Actuarii iudiciales, si scil. insuper sint Notarii publici a Comite Palatino creati, ne auctoritas Instrumentorum iudicialium a quopiam forsan in dubium vocetur, postquam forma horum essentialis inter alia quoque in eo consistit, vt a Notario publico conficiantur. BERLICH. p. 1. Concl. 8. n. 16. seqq. SPEIDEL. voc. *Notarien und Protonotarien*. Et rebus sic stantibus, Doctor Iuris, qui non est simul Notarius publicus, Instrumenta talia conficere nequit, iuxta d. *Constit. Maximil. §. Es ist auch ein Notarius* etc. ibi: *Er wäre denn Doctor* etc. quia non simul ad Notariatus officium creantur, et iuramento speciali obstringuntur, quod tamen vnice dat formam et esse Notario. CARD. TVSCH. *Concl. pract.* 70. n. 18. lit. N. MASCARD. *concl.* 926. n. 2. de quibus in terminis etiam Responsum Lipsiense a MATTH. BERLICHIO dissentiente in *Decis.* 27. n. 10. et p. 1. *Concl.* 43. n. 50. seqq. adductum, si paulo altius inspiciatur, loquitur, CARPZ. *lib. 6. Resp.* 18. n. 14. *seq. et in process. Iur. Tit. 2. Art. 3. n. 71. seq.* WALTHER. *cap. 18. de privileg. Doctor. qu. 77. §. 125. seqq.* Sicut enim Doctor et Notarius nomine differunt, ita etiam officio et effectu. IACOB. BORNIT. *lib. 2. de Instrument. cap. 15. peritus literarum.* Quid vero, si Instrumentum mortificatorium a

Notario publico putatio, et condemnato de Falso confectam, an propter condemnationem illam reddatur nullum ac inualidum; Affirmativam sententiam et quod instrumentum a tali putatio Notario quem omnes credebant esse legitimum, confectum nullius momenti fit, multi Doctores fouent, vid. BARTOL. in l. 7. vers. ex fine. C. de Numerar. n. 2. FRANC. TYRZANVS. Commun. Opin. concl. 91. & alii. Eiusmodi enim notarii illegitimi acta sunt inania, & is, qui non est notarius, gerendo se pro notario committit falsum, l. 27. §. 2. ff. ad L. Cornel. de Fals. Falsarii autem instrumenta valere non possunt l. 12. C. de Suscepr. & Act. Sed quaestio haec distinctione expedienda videtur, aut instrumenta sunt suscepta atque confecta ante, aut post detectam conditionem & condemnationem talis notarii; Si ante in publicam formam illa redacta, partique petenti tradita, habent plenariam fidem, si non rigore aut subtilitate iuris; saltem ex aequitate, vt expresse SALYCET. ad l. 1. C. de testament. n. 11. & l. 3. ff. de offic. praetor. in qua lege obseruatur, ea, quae a Seruo Barbario, qui ab omnibus liber, & iudex esse reputabatur, pronunciata sunt, iuris quadam fictione propter gestorum vtilitatem & communem errorem valere debere. Et sic omnia gesta a falso magistratu, qui publice pro vero habitus fuit, valida ac firma sunt, et certe ea, quae statuit & decreuit de aequitate rei iudicatae autoritatem obtinent. HOTTOM. quaest. illustr. 17. HERM. VVLTEI. in lib. de Iurisdic. ad l. 3. C. de Iurisd. omn. iud. n. 23.. In simili etiam eandem decisionis rationem scribit SOCINVS Volum. 1. Consil. 32. n. 19. quod communis opinio, existens habilitate & legitimatione agentis, in tempore quo aliquid fecit, operetur

retur vt illud valeat, licet postea appareat, ipsum inhabilem seu illegitimum fuisse, et propterea dicit valere praesentationem ab eo factam, qui erat in quasi possessione iuris patronatus, & communi opinione existimabatur patronus, licet enim postea appareat eum non fuisse patronum, nihilominus praesentatio non infringitur. *c. Consultationibus 19. X. de Iure Patronat. c. querelam. 24. X. de Election.* Is igitur, qui tali notario instrumenta conficienda committit, alicuius negligentiae aut supini erroris, qui eis opitulari non debeat, accusari non potest, quod non in eligendo prudentior fuerit; Nam excusat eum communis opinio, & praesumptio illa magna, in fauorem illius, qui diu fuit in qs. possessione facultatis conficiendi instrumenta, nemine contradicente. PAUL. CASTRO. *in l. 7. C. de fide Instrum. n. 3.* SALY- CET. *d. l. COVARRVV. quaest. pract. cap. 19. n. 7.* Quod si vero notarius fuerit, & post condemnationem suscipiat & conficiat instrumenta, illa amittunt fidem, nihilque probant, SICHARD. *ad l. 2. C. de fid. Instrum. n. 7.* CARD. TVSCH. *Conclus. pract. 100. lit. N.*

§. III.

Quid si autem instrumentum mortificationis pro parte verum, pro parte falsum est, *an vitietur in totum?* Nam si totum falsum est, nullam fidem meretur *c. inter dilectos. 6. X. de fid. instrum. l. 2. § 3. C. eod.* Distinguen- dum est ita: Falsitas *aut* est in ea parte, quae spectat ad notarii officium, vt in anno, mense & die &c. tunc in totum vitietur; *aut* in aliqua parte, quae pertinet ad negotii veritatem, & tunc vitietur saltem in parte falsa, et non in totum, per *Reg. vtile per inutile vitari non debet,*

debet, aut falsitas reperitur etiam circa ea, quae sunt de substantialibus, v. g. cum instrumentum dicat de pecunia argentea, quae fuerit aurea, & tunc redditur in totum falsum. SPECVLAT. in Tit. de Instrum. Edit. §. 9. n. 22. seqq.

§. IV.

Personae priuatae sunt omnes, qui documenti absentiam allegant illudque mortificare possunt v. g. Creditores, quibus ex obligatione amissa debetur, l. 40. pr. ff. de Reb. Credit. l. 4. §. 12. C. de solut. eorumque heredes, qui in ius defuncti succedere dicuntur, l. 37. ff. de acquir. hered. l. 104. ff. de solut. licet in instrumento absenti illorum nulla mentio facta fuerit, quia quod virtualiter in instrumentis continetur, de instrumentis esse dicitur. arg. l. 77. de haered. instit. l. vn. C. quor. legat. et quilibet non sibi tantum, sed et haeredibus suis prospexisse praesumitur. l. 9. ff. de probat. it. Cessionarii, vt et tertii bonae fidei possessores Documentorum, Getreue Briefs Innhabere. ERNEST. COTHM. Vol. 2. Consil. 54. & 89. si scilicet aliud quoddam chirographum, als versekte Brieffe und Siegel in manibus habuissent, MATTH. COLER. part. 2. process. Execut. cap. 2. n. 77. IOHANN. GOED. Vol. 1. Consil. Marburg. Consil. 28. n. 109. nec non Emtores. l. 9. seq. ff. de Contrab. Emt. & alii plures, quibus debita exigere possunt, vt mandatarius, quando speciale mandatum habet, l. 86. ff. de solut. ibique Dd. it Tutores tempore administrandae tutelae, l. 14. §. 1. l. 49. l. 68. l. 100. de solut. Mater, quae est tutrix. l. 88. eod. ibique GOTHOFRED. Huc referri possunt etiam personae paciscentes, vel transigentes. Nam omnes, qui libere consentire,

et

et in dispositione vel conuentione, pacto, aut transactione aliquid statuere, aliosque legitimos actus celebrare, v. g. documenta obligatoria conscribere &c. valent, si per iisdem etiam documenta literatoria et per consequens etiam mortificatoria conficere non prohibentur. MEIER. *Colleg. Argent. Iur. de fid. Instrum. tb. 4. in fin.*

§. V.

Prohibentur tamen quidam I. *Ob imbecillitatem sexus*: FOEMINAE, quia remotum est a pudore sexus, eas virilibus officiis fungi. *l. 2. ff. de R. Iur. 2. Ob defectum iudicii*: INFANTES seu SEPTENNIO minores *l. 18. C. de deliber.* quia ex Stoicorum hypothesi non sunt rationales. GERHARD. FELTMANN. *tr. de Iur. in Re et ad Rem. cap. 30. n. 86.* Et vt CELSVS in *l. 189. ff. de R. Iur.* ait: Nec velle, nec nolle creduntur. 3. *Ob aetatis immaturitatem*: IMPVBERES et PV-PILLI, qui nondum adimpleuerunt pubertatis annos, *pr. Inst. quib. mod. tut. fin.* quia in his ob aetatem nec voluntas, nec intellectus recte sese exerit. ILLVSTRIS DN. PRAESES in *Synt. Iur. Ciu. Exerc. 6. tb. 39.* Sic etiam nulla negocia celebrare possunt, nisi conditionem suam faciant meliorem, ac Tutoris autoritas concurrat. *pr. Inst. de Autor. Tut. l. 9. §. 2. ff. eod. 4. Ob sanae mentis defectum.* (I) FVRIOSI et MENTE CAPTI. *arg. l. fin. ff. de Iniust. rupt. et Irrit. fact. testam.* quia per omnia et in omnibus destituti iudicio et intellectu. *l. 7. §. 9. ff. quib. ex caus. in poss. eat.* Vnde pariter nec quicquam velle vel agere censi debent. *l. 47. ff. de Acquir. vel omitt. hered.* Sed pro absentibus et ignorantibus habentur. *l. 2. §. pen. ff. l. 1. §.*

D

furio-

furius. ff. de Acquir. poss. l. 124. §. 1. ff. de R. I. Nisi
dilucida habeant intervalla, ubi tempore intermissionis
actus nonnullos recte celebrare posse dicuntur. l. 9. C.
qui testam. fac. poss. l. 2. C. de Contrab. emt. et vend. (2)
EXTREME EBRII, qui scil. vsque ad alienationem
 mentis poculis obruti, tales nesciunt quid loquantur
 vel faciant, furiosis enim et mente captis merito annu-
 merantur. *c. inebriant. 9. Caus. 15. q. 1. c. 3. c. 5. dist. 35.*
 add. ILLUSTRIS. STRUVIUS *cit. loc. ib. 37. B.*
 CARPZ. *p. 2. Const. 15. def. 36.* Hinc et PLUTAR-
 CHVS speciem furoris Ebrietatem appellat, quia in
 Ebrio nulla est ratio, nullum vitae gerendae consilium,
 sicut enim furiosi nec mortificare possunt, ita nec
 Ebrii, quia consentire nequeunt. (3) **PRODIGI**,
 iuridice scil. tales, sine quibus Decreto Magistratus
 bonis interdictum. *l. 1. l. 6. et l. 16. ff. de Curat. Furios.*
 ARNOED. VINNIUS *Tr. de Pactis. cap. 14. n. 5.* aequi-
 parantur non tantum furiosis *l. 40. ff. de R. I.* Sed eti-
 am pupillis. *l. 9. §. 1. ff. de Reb. Cred. scil. in alienando*
et omittendo. HEINR. HAHN. *ad WESENB. τ. de*
curat. furios. n. 2. Secus tamen in acquirendo, ubi non
 censentur esse prodigi *l. 3. ff. de Nouat. l. 6. ff. de Verb.*
Obl. proxime Laudat. DN. PRAESES. c. l. 16. 38. et
 CARPZ. *d. l. def. 37. 5. Ob defectum Corporis: SVRDI,*
MVTI et **COECI NATVRA** tales, quatenus scil.
 negotia celebrare nequeunt. *§. 3. et 4. Inst. quib. non est*
permiss. testam. eatenus etiam illis non licet mortifica-
re, quia haec sunt connexa, vt: posito vno, ponatur et
alterum. PAVL. ZACHIAS *lib. 2. Quaest. Medico-Leg-*
gal. tit. 1. qu. 8. Secus tamen quando mentem suam
 per signa vel literas, vel per auctoritatem aliorum ex-
 primere

primere valent, se alios non tantum intelligere, sed etiam quid negotii geratur percipere. *l. 9. ff. de Adopr. l. 4. §. 1. ff. de pact.* BLAS. MICHALOR. *Tract. de Caec. Surd. et Mut. cap. 41.*

§. VI

CAUSA EFFICIENS proxima est vnanimis partium consensus, quo omnia Documenta confici dicuntur. *l. 19. C. de fid. Instrum.* Sic, cum Chirographum vel aliud Documentum in chartam coniciimus, nihil aliud intendimus, quam quod ea, quae deliberato concepimus, et concipiendo voluimus, exaramus, declarando scil. quae contrahentium Voluntas sit; Ita etiam quando Chirographum vel aliud Documentum fortuito amittimus, annihilamus illud mediantibus literis mortificationis, sicque firmissimum Voluntatis nostrae indicium damus non tantum *Scriptione nuda*, sed etiam *Subscriptione*, atque *Sigillatione* documentum mortificationis. Simplex namque confessio manu propria facta probat consensum: ea licet non qualificata *Scriptione*, tamen per se satis efficax est, paria enim sunt scribere et subscribere. *l. 28. C. de Testament. l. 126. §. 2. ff. de Verb. oblig.* MENOCH. *de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 66. n. 22.* B. CHRIST. PHILIPP. RICHTER. *Decis. 29. n. 14. et 22.*

§. VII.

Deinde *Subscriptionis* virtus est, vt omnia contenta praescripta approbata doceat; Etiam si Documentum mortificationis manu propria non sit scriptum. 10. HANN. SCHNEIDEVV. *ad Institut. de Emt. et Vend. n. 7.* ANDR. ALGIAT. *ad l. 126. §. 2. ff. de Verb. Obl. n. 3.*

OSWALD. HILLIGER. AD DONELL. *lib. 25. cap. 8. lit. M.* aut Mandatarius principalis nomine illud subscripserit, *arg. l. fin. §. 2. C. de iure deliber. l. 28. §. fin. C. de testam.* Paria enim sunt mandare et subscribere. *l. 3. c. quod cum eo qui alt. pot.* Et quod quis per alium facit, ipse fecisse censetur. Testium autem Subscriptio fit ad firmiorem Contractus probationem. *l. ii. c. qui pot. in pignor.* IOH. BRUNNEM. *ad l. 14. C. si cert. pet. n. 3. seqq.* Interdum tamen Subscriptio ultra agentium scientiam et intentionem non extenditur, v. g. si quis Blanquetum subscripserit ac subsignauerit ad Documentum mortificationis in eo conficiendum; alter vero ad pecuniam mutuo accipiendam et obligationem desuper faciendam clam et inscio principali subscribente usus fuerit, quia non intelliguntur confirmasse ea, quae postea scripta sunt. Verum subscribens talem chartam, errorem et ignorantiam probare tenetur. *c. 20. vers. habito. in fin. X. de Election.* CHRISTOPH. BESOLD. *The-saur. practic. voc. Handschrift.* alias verbis instrumenti tamdiu creditur, donec probetur contrarium. Sibi enim imputare debet, quod tam incautus fuerit, et Chartam Blancam crediderit, Quilibet autem praesumitur scire quid agat, *l. 15. C. de Resc. Vend.* MATTH. BERLICH. *p. 1. Concl. 14. n. 95.* nec videtur ignorare, quae inquirendo potuit scire. *l. 9. §. 4. ff. de l. et f. ignor. cum paria sint scire et scire posse. l. 19. ff. ad Scutum Macedon. l. 48. ff. de Fideiussor.* nec quisquam adeo praesumatur dissolutus, vt subscribat se recepisse id, quod nunquam recepit. *Nouell. 136. cap. fin. in fin.* Facit, quod cum quilibet praesumatur scire qualitatem personae, cum qua contrahit. *l. 4. ff. de Confirmat. Tut.* ne alias in
eo

eo praesumatur culpa et negligentia, multo magis praesumatur scire contenta literarum, quibus subscripsit, quia maior negligentia est non legere ea, quibus subscribis; quam non inquirere in qualitatem personae, cum qua contrahis. FRANCISC. ARETIN. *ad l. 126. §. 2. n. 5.* Obiter hic notandae veniunt quorundam Principum Subscriptiones consensum declarantes. Nimirum Serenissimus Elector Saxoniae praeter Nomen etiam vocabulum FIAT Supplicationibus, Decretis et aliis subscribit; Pontifex Romanus vocabulo PLACET, cum litera initiali Nominis vt C. Clemens; vel verbis; FIAT VT PETITVR, adiecta dicta initiali litera vitur. Lusitaniae Reges in Diplomatum Subscriptionem semper quinque puncta . . . addere consueuerunt, quae vulnera appellarunt, in memoriam nostri Saluatoris Vulnerum. CONNESTAG. *lib. 6. fol. 331.*

§. VIII.

Tandem eandem vim et efficaciam habet sigillatio, quam manus propriae subscriptio. *l. 26. §. 1. ff. de pignor. l. 20. §. 1. de Testam. milir.* qui enim scripturae alicui suum sigillum apponit, eam approbare videtur. ALEX. TRENTACINQVIYS *lib. 2. Tit. de fide Instrum. Resol. 7. n. 7.* MATTH. WESENB. *Consil. l. 178. n. 4.* quia ipso sigillationis actu in documenta contenta consensisse praesumitur. RVTG. RVLAND. *part. 2. de Commiss. lib. 5. c. 30. n. 4.* CARPZ. *Iurispr. forens. p. 1. C. 17. def. 21. n. 3. §. p. 3. C. 20. def. 34. n. 6.* Et hinc sufficit sigillum esse appositum, licet huic nulla subscriptio adiuncta sit. ID. *in process. Tit. 14. art. 2. n. 26. seqq.* Effectum igitur subscriptionis fortitur subgnatio, adeo, vt, nisi subscriptio sit de forma, loco sub-

scriptionis possit sigillari scriptura. BARTOL. *ad l. 22. §. 2. ff. de Testam.* & sigillatio non minus praeiudicet sigillanti ac subscriptio subscribenti. *arg. cap. 5. X. de probat.* Et haec procedunt non solum si suum quis impressit sigillum, sed & si alienum; quia quoad hoc, ut subscribens approbasse videatur, eique praeiudicium fiat, nihil interest, *arg. d. l. 22. §. 2. ff. de testam.* licet quoad alia multum intersit. Nam qui apponit Sigillum proprium literis mortificatoriis, non tenetur attestari id suum esse sigillum, vel sua voluntate esse appositum, quia id in dubio praesumitur, & neganti contrarium incumbit probandum. MENOCH. *lib. 2. praesumpt. 18. n. 1. seq.* COLER. *part. 3. process. Execut. c. 1. n. 128.* MOLLER. *lib. 4. Semestr. 37. in fin.* At si quis alienum sigillum documento mortificationis imprimat, de eo debet mentionem facere, & causam allegare, quare alieno sigillo est usus, quia nempe proprium non habet. SCHARFF. *Vol. 1. Consil. 7. n. 5.* DN. GAIL. *de Credit. cap. 2. n. 2964.* illa quoque est differentia inter sigillum suum & alienum appositum; quod si quis Documentum, a tercio scriptum, alieno signet sigillo, eius requiratur subscriptio, ut disceptatio, a quo documentum fuerit sigillatum, euitetur. Sin proprium apponat, utilius quidem est, ut subscribat, quia sigillum sine literis testis quodammodo mutus et incertus est. GLOSS. *in c. vn. pr. verb. Sigillo. de pac. Constant.* non tamen simpliciter necessarium est. COLER. *d. l. et CARPZ. d. def. 21. n. 3.* plane quae hactenus dixi de subscriptione et sigillatione, ea tum demum vera sint, si quis subscripsit, vel documento mortificationis sigillum impressit, ut principalis. BERLICH. *p. 1. Concl. 31. n. 7.* COLER. *c. l. n. 132.*

-sigillat

ε α

SI

Silenim subfignat et subscripsit vt testis; sibi non praed-
 iudicat, nec scripta approbat. *l. 39. vbi GLOSS. in verb.*
non obesse ff. de pignor. action. ibique BARTOL. FRAN-
CISC. ARETIN. n. i. l. 34. §. 2. ff. de Legat. 2. CAVALC.
p. 1. Decis. 33. n. 25. Hucusque de Causa efficiente.

§. IX.

Progrediendum nunc est ad SVBIECTVM:
 quod sunt omnes ii, quibus dantur aut quibus opus
 sunt literae mortificatoriae, aut quorum interest, vt
 videre licet *in supra laudat. Instrum. Pac. Osuabrug. §. 2.*
in c. 2. §. fin. sic etiam in causa, quo creditor debitoris
 chirographum restituere nequit, amissum forte per ca-
 sum fortuitum, sufficiet, amissione probata, et facta de-
 biti solutione, loco Apochae debitori, vel eius fideius-
 fori instrumentum mortificationis dare, *arg. l. 28. ff. de*
Donat. Mort. caus. l. 21. C. de fid. instrum. SICHARD. ad l.
2. C. de Cond. ex leg. ANDR. GAIL. lib. 2. obs. 37. n. 2.
 Alias debitor creditorem compellere potest, in tan-
 tum, vt solutionem negare, et protrahere valeat, nisi
 illius chirographum exhibitum restituat, quia debitor
 perinde obstrictus creditori ad restitutionem debiti, ac
 creditor ad restitutionem chirographi. *AYM. CRA-*
VETTA, p. 6. Consil. 990. n. 69. IACOB. SCHVLTES.
lib. 1. quaest. Iur. Ciu. & Sax. 8. Nam si post aliquot an-
 nos, documentum obligatorium resuscitaret, possit ite-
 rum ipse Creditor, vel eius haeredes vi documenti hu-
 ius debitorem ad soluendum compellere, amissa forsan
 facultate probandi solutionem per apocham quia regu-
 lariter praesumitur, chirographo penes creditorem re-
 perto, obligationem nondum esse dissolutam. *l. 48. §. 7.*
ff. de

ff. de Legat. 1. ANTON. FABER. lib. 8. Cod. Tit. 30. def. 3. CARPZ. p. 2. Const. 29. def. 12. aequissimum igitur est, ut creditor id, quod sibi debetur, recipiens debitorem soluentem vicissim data Apocha literisque mortificationis liberet. IOH. GOTHOFRED. FREYER. Tract. de Solution. cap. 11. membr. 1. n. 15.

§. X.

Quid vero, si vno chirographo sint plures rei debendi, et creditor per donationem mortis causa mortificat chirographum, vni autem ex illis instrumentum mortificationis fuerit traditum, *Q. An accipienti tantum, an vero reliquis quoque in chirographo comprehensis mortificatio illa profit, eaque sint liberati?* Prius verissimum videtur, soli scilicet illi, cui datae fuerunt literae mortificationis, prodesse; quia cum reliquis nec quicquam actum est, neque is, cui tradita, quicquam nomine reliquorum egit, et ut egisset, tamen reliquis acceptando nihil quaerere potuisset, praesertim cum de creditoris animo certo non constat; Sed distinguendum, vtrum creditor totum debitum in chirographo expressum, illi, cui mortificatio tradita, donare, an vero saltem partem, quam ipse debet, remittere, residuum sibi referuare; An vero denique omnes reliquos liberare voluerit; Rationes decidendi sunt in promptu. *add. alleg. l. 28. ff. de mort. caus. Donat. ibique Glossatores.*

CAP.

CAPVT IV.
DE
OBIECTO MATERIALI ET
FORMALI.

Summaria.

§. I. **O**bjectum **MATERIALE** sunt Documenta literaria, **PUBLICA** et **PRIVATA**. **PUBLICA** sunt **VEL** absolute et simpliciter talia, **VEL** secundum quid. **ILLA** dicuntur quae autoritate Principis ac Magistratus munita.

§. II. **HAEC** dicuntur **NON** tantum omnes libri, quibus officiales extra archiuum vtuntur;

§. III. **PRIVATA** quaedam sunt. Diuiduntur in mixta et mere priuata.

§. IV. **FORMALE** OBI-

CTVM est Documentum absens, creditur tamen in rerum natura existere.

§. V. Obseruanda quaedam circa Documenta absentia. Vt Documentum amissum fuerit in dominio Documentum signum est, quo transfertur dominium.

§. VI. Vt Documentum, cum amittatur, extiterit penes amittentem.

§. VII. *Qu. An Amissio Documenti per solum iuramentum probetur? et qu. An malitiose occultans poena falsi teneatur.*

§. I.

OBIECTVM **MATERIALE** constituunt quaeuis Instrumenta seu Documenta literaria, tam **PUBLICA** quam **PRIVATA**, quae in Idiomate nostro Germanico vocantur: **Schriff**, oder **Brieffliche Urkunden**, quorum Etymon et Homonymiam fuse satis exponit **ICTUS** incomparabilis **OSWALD. HILLIGER. AD DONELL. Lib. 25. cap. 7. Lit. A. seqq.** et **IA-**

E

COB.

COB. BORNITIVS *l. 1. de Instrum. cap. 1. et seqq.* PVBLICA diuiduntur in *absolute et simpliciter talia*, et in *illa*, quae quodammodo seu secundum quid sunt publica. HEINR. HAHN. *in obs. ad WESENB. 7. de fide instrum. n. 2.* CONRAD. RITTERSH. *part. 9. ad Nou. c. 24. n. 12.* ILLA dicuntur, quae autoritate Principis, Magistratus ac iudicis confecta aut munita. *l. 30. et seq. C. de donat. proxime laudatus DN. STRVVIVS ad ff. de fide Instrum. th. 21.* Vt (1) sunt Scripturae sigillo Principis authentico corroboratae. *c. post cessionem. 7. X. de probat. vel Magistratus ordinarii. IASON. in Repetit. l. 31. ff. de Iureiur. vel etiam Ciuitatis, Vniuersitatis, aut Collegii. HAHN. c. 1. MATTH. WESENBEC. Consil. 178. n. 14.* (2) Quaeuis Scripta ex Archiuo publico, cui ante rite illata sunt, deprompta ac producta, licet in se priuata sunt. *per AVTH. Ad haec. vers. item. C. de fide Instrum. LANCFRANC. in pract. cap. 9. de fide Instrum. n. 5. v. g. Libri feudales ac Finium die Lager- und Lehn-Bücher. it. libri Forestorum, Forst-Bücher, plura de his inde celeberrimi ICTI DN. AHASVERI FRITSCHII Tractatum perelegantem de Iure Archiui & Cancellariae.* (3) Acta iudiciorum, quae dicuntur scripta gestorum. *l. 5. C. de Magistr. conueniend. ab Officiali rediguntur cum designatione temporis et loci. c. bonae memoriae. 23 X. de Elef. ad perpetuam rei gestae fidem constituendam. l. 2. C. de Edendo. l. fin. C. de Re iud. vt libri iudiciales, nec non protocolla senatus, vulgo die Rath's Bücher, oder die Gerichts- Amts-Cangley und Recess Bücher, in quibus voluntariae iurisdictionis actus, insinuationes donationum, dotium, testamentorum, tutelarum, vnionis prolium et generaliter omnia, in quibus iudicis decretum*

tum interponitur, inscribuntur. vid. RVTG. RVL. *part.*
2. de Commiss. lib. 5. cap. 6. n. 7. & cap. 19. RVDINGER. *1.*
Obs. pract. 22. ERNEST. COTHM. *Vol. 3. Consil. 47. n. 48.*
 COPPEN. *Decis. 46. n. 11. sev.*

§. II.

DOCUMENTA quodammodo seu secundum quid publica dicuntur, NON tantum omnes fere libri quibus officiales extra archiuum uti consueuerunt, quales sunt (1) Libri censuales; Germ. *Saal-Bücher*, quibus bona censualia et census inscripta sunt, FRIDER. MARTIN. *lib. 1. de Censib. cap. 1. n. 40.* IOH. RVDINGER. *4. Obs. pract. 4.* his annumerari solent *die Erb-Bücher*, oder *Erb-Register*, in quibus domini operas & seruitia rusticorum annotare solent. vid. IAC. SPEIDEL. *Specul. Var. Iur. polit. obs. voc. Erb-Register.* item *catastra*, *die Steuer- und Anschlags-Register.* dicuntur ciuium ac honorum descriptiones publicae in tabulis publicis, tributum, quod pro censu pendendum est, imponendi causa. vid. ROEVENSTR. *rechtl. Bedenken von Anlagen. in Resp. Facult. Marburg. pag. 87. n. 489.* CASPAR. KLOCK. *de Contrib. cap. 17. n. 29.* (2) Libri collegiorum vel tributum, *Zunft-Bücher*, RVTG. RVLAND. *p. 2. de Commiss. lib. 5. c. 10. n. vlt.* SED etiam instrumenta, quae in forma solenni ac probante facta sunt per notarium publicum requisitum. *l. 17. C. de fid. Instrum. Nou. 47. in prooem. v. g. Testamenta &c.*

§. III.

PRIVATA documenta sunt, quae non a publicis, sed priuatis personis facta, subscripta ac sigillata sunt,

E 2

sunt,

sunt, nec per se auctoritatem habent. *l. 5. § seqq. ff. de probat. l. 9. § 10. C. de fid. Instr.* Et diuiduntur in *mista*, quae ratione scribentium sunt priuata, ratione effectuum pro publicis habentur: vt instrumentum nuptiale, *Chestiftung. l. 1. C. de Dot. promiss.* item libri mercatorum, *die Handels-Bücher*, darinnen die *Einnahm und Ausgab, Schuld, und Gegen-Forderungen* begriffen seyn; *Et mere priuata*, quae fiunt a mere priuatis personis, nullis accidentibus adminiculis. *l. 5. C. de probat. RVTG. RVL. d. l. cap. 11. n. 1.* quorum species NICOL. DE PASSER. *lib. 1. de Script. priu. quaest. 2. n. 1 seqq.* recenset TRES: 1. *Chirographa.* 2. *Libri rationum.* et 3. *Epistolae.* *Prima est CHIROGRAPHVM* vel *OB-LIGATORIVM*, quo debitor sibi debitum fatetur, et ad restituendum illud se suosque obligat. *l. 40. pr. ff. de Reb. Cred. l. 26. §. 1. ff. de pignor. vulgo eine Schuld. Verschreibung.* Huc etiam pertinet *Antapocha*, qua debitor fatetur se annuas praestations soluisse, & suum praedium pensioni esse obnoxium. *l. 19. C. de fid. Instrum.* it. *Literae cambiales, Wechselbrieffe.* PETR. BENIN-TENDVS *Decis. Bonon. 58.* ANTON. DE GAMM. *Decis. Lusitan. 336. n. 1.* sunt breue instrumentum priuatum, a tractante subscriptum continens eius mandarum factum illi, ad quem dirigitur tracta, de soluenda summa ei, cui facta est remissa cum expressione diei et loci celebrati cambii ac destinatae solutionis. RAPHAEL DE TVRRI *Disp. 2. de Camb. quaest. 1. n. 1. seqq.* vel *LIBERATORIVM*, quale est *Apocha*, qua creditor sibi a debitore solutionem factam esse profiteretur. *l. fin. §. 2. C. de Condict. indeb. vocatur vulgo Quitantia, eine Quittung,* quia exinde debitorem reddit quietum & securum. *Secunda species*

species dicuntur LIBRI RATIONVM, quibus continentur data & accepta, credita, obligata et soluta. GOTHOFRED. *in Not. ad l. 6. §. 3. ff. de Edend.* Et *tertia*: sunt EPISTOLAE, quibus quis absenti mentis suae declarationem aperit atque declarat, ipsumque de re aliqua certiore facit. *l. 26. §. 1. §. 2. ff. de pos. l. 34. ff. de pignor.* Huc referri possunt literae commendatitiae, Recommendation-Schreiben, quae certis in casibus obligant. NIC. DE PASSER. *lib. 3. de Script. priu. quaest. 5. n. 6. it.* literae credentiales; si aliquid speciale contineant. it. Bacilli fissi, vulgo *Kerbstöcke*, quia hi comparantur cum scriptura priuata, quae plene probat; Sicque habent vim instrumenti priuati, ut ex BOCERO DN. GOSVVINVS AB ESCHENBACH *in Addition. ad CARPZ. p. 2. C. 4. def. 7.* refert, nam licet bacilli fissi verorum instrumentorum nomen non obtineant, cum neque literis, neque alia parte instrumenti consent, recte tamen quasi instrumenta dicuntur, quod analogia quadam vero instrumenta imitentur, & ad eorum similitudinem proprium cum illis effectum et paratam executionem habeant. *arg. l. 29. ff. de probat.* ILICO VMM. *process. Disp. 23. n. 12.* IAC. BORNIT. *lib. 2. de Instrum. cap. 45.* Et alia multa. Quae omnia, si nimirum furto, suppressione, aut spolio tempore belli et similibus amissa sunt, vel in totum, vel pro parte a facultatem habentibus pro qualitate negotii mortificari et annullari possunt, ut in sequentibus videmus.

§. IV.

FORMALE OBIECTVM est, quod Documentum sit (1) ABSENS, CREDATVR tamen (2) IN
 E 3 RERVM

RERVM NATVRA EXISTERE. *Absse* autem *res* dicitur, 1. quando non amplius est in rerum natura, et tum, si est animata, dicitur mortua, *cap. 7. X. de offic. de leg.* Si inanimata, dicitur periisse v. g. quando incendio consumta. *l. 5. ff. de Reb. Cred. l. 5. §. 4. ff. Commod.* 2. quando est quidem in rerum natura, sed non in hoc vel illo loco. *c. fin. de probat.* MARTIN SOCIN. *Tr. de Testibus. n. 265.* Et sic Documentum *Absens* dici potest vel *Amissum*, vel *Impetratu difficile*. De variis acceptionibus verb. *Amittere* legi possunt, *BVDAEI Annotat. ad ff. l. 2. O. iur. p. 1. pag. 142. GOEDD. ad l. 14. ff. de V. S.* Hoc loco erit *Amittere* quando res dominio subiectae extant in alicuius custodia et possessione, ita, vt possint ea (fato) excidere, aut (vi) priuari, vt penitus ignoretur, vbi sint aut quaeri debeant. *REBVEF. ad l. 83. ff. de V. S. pag. 140. seq.* Dominio tamen earum nihilominus penes amittentem manere, *l. 3. §. 13. ff. de Acquir. possess. add. ibi IACOB. CVIAC. §. 13. et GOTHOFRED. ad l. 13. pr. eod. lit. a.* quales non sunt *res Immobiles*. Hae enim sunt in aperto ac propatulo *l. 2. C. quand. et quibus quarta pars.* et licet earum possessio amittatur, diligenti tamen inquisitione per testes, Catastra, libros publicos etc. instituta, non possumus eas, vbi locorum sitae sint, penitus ignorare. Sed *Mobiles*, quarum locus variari, aut quarum custodia pluribus longe modis negligi potest aut amitti, vt non inveniuntur. *l. 3. §. 13. et l. 47. ff. de Acquir. vel amit. poss. eripiendo, auferendo, eiiciendo, priuando etc. vid. IAC. CVIAC. in Recitat. ad d. l. 47.* De quarum *Mobilium* amissione frequentes audire est querelas, vt: de *Amis- sis Documentis, Chirographis, apochis, Confirmationibus,*

bus, recessibus etc. *t. t. ff. et de Cod. fide Instrument. et amission. eor.* de amissis libris. Sic Libri Mosis ad tempus amissi leguntur. donec iterum producti fuerint 2. Reg. 22. *vers. 8.* de Amissa pecunia §. *fn. Instr. quib. alien. licet etc.* Ex hisce ergo haut obscure apparet, quaenam necessaria ad Documenta absentia et amissa sint obseruada.

§. V.

PRIMUM est, vt Documentum cum amittitur fit in Dominio *arg. 83. ff. de Reg. Iur. ibique EVERHARD. BRONCHORST. et alii Dd.* Nemo enim amittit rei proprietatem et possessionem, cuius nunquam fuit propria. *l. 208. ff. eod.* Sed Documentum signum est, quo transfertur dominium et possessio; Signo vero sublato non mox tolli signatum Philosophia docet; Sic Documento deperdito non intercidit obligatio, si modo aliter probari possit. *l. i. C. de fide Instrum. et amission. eorum.* priuandus igitur alter non est possessione, si constet Documentum in conspectu rei hoc nomine ipsi fuisse traditum. *l. 24. ff. probat. ANDR. GAIL. 2. Obs. 24.* Miles namque in Bello Titii Creditoris Chirographum occupans, non statim ius exigendi et accipiendi debitum, quod ossibus personae adhaeret, et per scripturam tantum probatur, ipsi acquirit *d. l. i. C. de fid. Instr. REINHARD. BACHOV. AD TREVTLER. p. 2. Disp. 4. in Coroll. 41.* quia Scriptura non continet obligationem, sed eius probationem, imo nec probat, nisi id contineat, quod probandum est, *l. 4. ff. de pign. et l. 4. ff. de fide instr.* Vnde talis amissio Chirographi non nocet creditori, *PETR. GYDELIN. n. 7. seqq.* nec liberationem

tionem parit debitori, ANDR. GAIL. *lib. 2. de Iure pac. cap. 4. Obs. 37.* IOACH. BURGER. *Cent. 1. Obs. Iurid. Polit. Milit. 26.* sed manet obligatio seu ius crediti in chirographo non contentum, quod aliis legitimis modis probari sufficit. *d. l. 1.* Secus tamen est in vniuersali occupatione a Principe Victore facta, vbi tota Ciuitas cum omnibus suis iuribus ac rebus occupata est. HUGO GROTIUS *lib. 3. de Iure Bell. et Pac. cap. 7. n. 3. et 4. it. cap. 8. n. 4.* ALBER. GENTIL. *l. 3. d. Iur. Bell. cap. 5. pag. 502.* vid. PACIFICAT. OSNABRVG. *Caesar. Suec. §. 4. vers. Contract. et §. seq.* Huc pertinet Quaestio: *An etiam eo ipso simul possessio rei mihi ablata, si alter Instrumentum captae possessionis mihi vi auferat?* Resp. Turbabitur saltem possessio, si Instrumentum hoc animo auferatur, vel etiam eo solo, quod neget quis alterum possidere, praesertim si id coram iudice dicat. *l. 35. ff. de R. Vinl. BRVNEM. in Repetit. n. WESENB. quaest. 19. vti possidet.* De Documentis furto ablati. vid. *l. 20. C. de probat.* ex qua Interpp. colligunt, quod semper contra eum, qui Documenta originalia furripuit, praesumatur, quod causam suspectam et malam habeat. BRVNEM. *ad d. l. 20.* Sed neque per hoc deciditur Quaestio nostra; Dicendum igitur: Etiam sublato Documento saluam manere possessionem, si modo furripuens non simul realiter rem occupauerit. Iura enim probant fictam possessionis translationem per Documenta, sed hoc, vt ficto modo per Documenti subreptionem iterum furripiatur, nusquam magis probant. Magis E. prospiciendum est vero possessori, et pro eo, qui furripuit Documentum, non praesumendum, quod scil. ille possessionem consecutus fuerit. *arg. l. 20. C. de probat.*

probat. Sed redeat ad Dominum, quod fuit ante suum.
 Conf. IOACH. BURGER. *Cent. 1. Obs. Iur. Polit. Mi-
 lit. 26.*

§. VI.

SECUNDO requiritur, vt Documentum cum
 amittitur, extiterit penes amittentem. Amissio enim re-
 quirit rei amittendae praesistentiam. *l. 9. C. de pign.
 act.* priuationem etiam inuoluit, quae ex naturae ne-
 cessitate praerequirit habitum *Dd. in d. l. 83. et l. 208.
 ff. de R. Iur. vnde asserenti, se illud amisisse, non credi-
 tur, l. 1. l. 4. C. de fide Instrum.* Sed malitiose occulta-
 tum praesumitur, *l. 6. §. pen. ff. de Edend.* nisi probet
 Amissionem vel per testes, vel per Iusiurandum vel per
 manifestissimas praesumptiones. *l. 18. C. de Testib. l. 21. et
 l. 11. C. de fide Instrum. l. 15. in fin. ff. de Reb. aut. iud. pos-
 sid.* MAVL. *Tbesaur. Theor. pract. Tract. de Deposit. Rubr.
 de deposit. offic. in fin.* IOSEPH. MASCARD. *de probat. Concl.
 87. n. 5. seq. et Concl. 88. n. 6. l. II.* ALEXAND. TREN-
 TACINQV. *lib. 2. Resol. pract. 4.* LEONHARD. DVARD.
in Resolut. de Censib. §. 2. qu. 15. n. 10. Nec obstat hic
 GLOSS. *in l. 17. ff. de probat.* quod amissionem alleganti
 documentum non extare, credatur eo ipso, quod illud
 non extare asserat is, qui eo nomine conuenitur.
 Hoc enim tum procedit, quando pro negante est praes-
 sumtio iuris, qualem pro se habet haeres, qui conficit
 solenne inuentarium, alias secus, vt pulchre explicat
 DIDAC. COVARRVV. *lib. 2. Variar. Resolut. cap. 6. n. 4.
 seq.* Sed supra dicta assertio procedit etiam, quando
 documentum originale penes acta productum, et illius
 copia dimissa originale producenti restitutum fuit, tunc

F

ex

ex quo semel in actis productum fuit, eique fides imposita per copiam collationatam, pars tunc, quae habuit copiam illud falsi vult arguere, iterum originale producere tenetur nisi amissionem iuramento probet, iuxta *l. fin. C. de fid. instrum.* cum enim semel habuit, praesumitur adhuc habere, nec amissio tanquam factum praesumitur, *l. 4. C. ad Exhibend.* add. IACOB. MENOCH. *lib. 6. de praesumpt. cap. 64. n. 4.* Secus tamen est, si originale penes acta praesentavit, non relicta copia, et deinde sub aliqua excusatione, & sub promissione restituendi, ab actuario iterum accepit, tunc enim non est concedendum huic praesatum iuramentum: Et si iuraverit, et eo non obstante, documentum exhibere tenetur, alias contra ipsum in litem iurabitur, ita MATTH. DE AFFLICT. *in Decis. 330.* et SALICET. *ad c. l. fin.* Verum, si is, a quo editio petitur, nolit iuramentum praestare, se documentum originale neque habere, neque dolo habere desisse, hoc casu iterum edi debet, Si autem non editur, haec solum poena est non Edentis, quod documentum illud pro vano et irrito habetur, solum aduersus eum aduersus quem productum erat. HVG. DONELL. *in Commentar. ad l. fin. C. de fid. instrum. n. 3.*

§. VII.

Sed. Q. hic: *An amisso per solum iuramentum probatur?* Affirmat BART. *in l. si quis argentariis. 6. 53. §. pen. ff. de Edend.* GVID. PAPA *Decis. 244.* Negat MASCARD. si de aduersarii graui praecudicio agatur. *de probat. Concl. 88. n. 9. et Concl. 909.* vel quando contra amittentem vrget aliqua praesumptio non amissionis, sed occultationis, FARNAC. *Vol. 2. Consil. 129. n. 13.* vti in graui causa, qua quis testa-

testamentum se amisisse dicebat, sed dolo occultatum videbatur, ne veritas appareret, respondit. *Q. An non talis malitiose occultans poena falsi teneatur?* Omnino, quia falsitas non solum committitur, quando falsum quid in instrumento sit positum, sed etiam quando ipsum instrumentum, ut de veritate contentorum apparere nequeat, celatur & occultatur, iuxta l. 16. §. 2. & l. 23. ff. ad L. Corn. de fals. add. infra n. 72.

Summaria.

- §. I. **A**missionem probat, qui eam allegat.
- §. II. Casus fortuitus est vel **MANIFESTVS**, qui debet aperte probari, vel **CLANDESTINVS**, qui debet probari praesumptionibus.
- §. III. *Q. An eiusmodi testatio testatori fidem faciat instrumentum habuisse.* Neg.
- §. IV. Casum conquerentibus non est credendum.
- §. V. Debitor apochae amissionem iuramento probare nequit.
- §. VI. Testes scire debent allegatum documentum reuera fuisse incendio combustum.
- §. VII. Requisite testium ad probandum tenorem chirographi.
- §. VIII. Creditor chirographum per iracundiam lacerans, creditum semiplene probat.
- §. IX. Amissio documenti probatur per praesumptiones.
- §. X. Amissione non probata non creditur amissionem alleganti.
- §. XI. Absentia documentorum tam publ. quam priuatorum, siue sunt difficillimae impetrationis, oder die verlegt seyn, nemini necet in re qualibet.

§. I.

SICVT autem amissio probanda est ab eo, qui in ea fundat suam intentionem, l. 16. C. de probat. IOHANN. SICHARD. ad l. 20. C. de fid. instrum. MASCARD. v. l. IOHANN. PETR. SVRD. Vol. 1. Consil. 109. n. 9. seqq.

Ita etiam interdum amissionis qualitas, casus nempe fortuitus est probandus, *l. 6. §. 9. ff. de Edend. scil. ab eo, qui in qualitate se fundat; siue id fiat excipiendo a Reo, siue replicando ab actore IACOB. MENOCH. Consil. 1. n. 49. AVGVSTIN. BARBOS. Loc. Commun. voc. Qualitas. Axiom. 6.* Reus quidem, si de amissione fortuita excipit, cum contra se habeat praesumptionem, non quidem dolus. vid. alleg. BARBOS. *d. l. voc. Dolus. Axiom. 3.* Sed quod per negligentiam, aut cum ea, amiserit. DAVID MEVIVS *Lib. 3. ad ius Lubec. tit. 2. Art. 1. n. 9.* probare debet, sine aliqua sua culpa eandem accidisse. IOSEPH. MASCARD. *de probat. Concl. 87. n. 2.* Quod si autem actor replicando documentum culpa vel dolo amissum esse asserit, tunc has qualitates, et quod dolus vel culpa occasionem et causam peridenti casui praeberit, probare tenetur, arg. *l. 18. §. 1. ff. de probat. l. 5. l. 6. C. de pignorat. act. Conf. IOH. GRYPHIAND. Tract. de Oeconom. Legal. l. 1. cap. 25. n. 223. seqq.* Et regulariter iuris est, eum debere casum fortuitum probare, qui casum allegat, *l. 1. C. de Testament. l. fin. §. ergo in casu. ff. de Custod. et Exhib. Reor. ANGELVS in l. 6. §. 8. ff. de Edend. n. 6.* quae regula est pars et continetur sub illa regula generali, eum probare debere qui dicit, non qui negat. *l. 2. §. l. 23. C. de probat.* Quo casu probato, non adstringitur amplius, ut sine sua culpa, aut vitio amittentis, eum contigisse probet. *d. l. 5. C. de pign. act. ibique Dd. MAVL. c. l. n. 5.* uti ex infra adductis exemplis patebit.

§. II.

Iam vero non praetereundum, quod BARTOL. in *l. si creditor. 5. C. de pignorat. act.* dicit: quod quidam sint casus

casus fortuiti multum patentes, vt naufragium, terrae motus, incendium, ruinae. AVTH. Nauigia C. de furt. l. 43. §. 43. 11. ff. eod. l. 4. & seqq. ff. de Incend. Ruin. nauif. it. Tumultus, incurfus hostium, inundationes &c. Ex his enim non praesumitur mox instrumentum esse amissum, quia vis hostium etc. est casus, qui fit aperte probari. l. 5. C. de fid. Instrum. MODESTIN. PISTOR. Vol. 1. Consil. 67. n. 15. & Consil. 68. n. 5. Quidam etiam sunt casus fortuiti, qui clandestine occurrunt, vt sunt furta, insectorum aut murium depastio etc. et in istis non est standum simplici assertioni conuenti. arg. l. 8. C. de pignorat. act. Sed debet probari aliis praesumptionibus, vel probabilibus coniecturis, vt si probatur, quod ostium noctis tempore fuit fractum, vel quod famulus vel ancilla aufugit. BART. in l. si quis. 7. C. unde vi. Consent. FVLGOS. IASON. et SPECVLATOR. qui dicit, quod per acclamationes factas in domo de nocte ad vicinos, succurrite, quia fures sunt in domo, qui omnia exportant, non probatur furtum, quia alias multae fraudes fingi possent. ALEXAND. TRENTACINQ. lib. practitor. Resol. 9. vel: Meuius domo egressus, testibus adstantibus ita dixit: In his aedibus meis, quas videtis incensas et combustas esse, fuerunt omnia mea documenta originalia, et in his instrumentum obligatorium, quo mihi Titius in centum thaleros ex causa mutui obligatus; peto vt mihi testes sitis.

§. III.

Quaeritur: An eiusmodi restatio Testatorem adiuuet, vt fidem faciat? vel eum instrumentum habuisse, vel casu amississe? Resp. Sicut testanti fides haberi non debet: Is enim

de re sua testatur, sed nemo in propria causa testis est Idoneus. *l. 10. C. de Testib.* Ita etiam depositioni testium multo minus fides haberi debet de re dubia, quia creditorem ea instrumenta habuisse, et casu amisisse, testes non affirmant, sed dicunt se audiuisse, cum Meuius id testaretur, quod testimonium de auditu in iure improbatum est. *l. 18. C. de testib. et l. 13. Cod. de fide instrum.* ibique GLOSSATORES.

§. IV.

Propterea non statim casum conquerentibus credendum esse rescribit, GORDIANVS in *l. 5. C. de fid. Instrum.* Id quod maxime procedit in instrumentis, in quibus non raro amissio fraudulenter allegatur, ne eorum falsitas vel aliud vitium detegatur. IO. PET. SVRD. *Vol. 1. Conf. 109. n. 13. conf. supra n. 55. seq.* casu autem probato ac iustificato, tunc creditur amissionem alleganti iuramento. HONDED. *Vol. 1. Conf. 19. n. 19.* quod etiam procedit, si documentum absentis editio iure actionis petitur, ut in *l. 6. §. fin. ff. de Edend.* ibique BRUNNEM. Iniuncta autem amissionis fortuitae probatione, non poterit se ad iuramentum offerre, quia conditio, si probauerit, non adimpletur per probationem praesumptiuam, nec per iuramentum, sed opus est probatione vera et legitima. GAIL. 2. c. 37. n. 3. BEROVS *Vol. 3. Conf. 19. n. 14.* quae fit per testes. SVRD. *Consil. 109. n. 8. vol. 2.* Secus si editio officio iudicis petatur, tunc iuramentum sufficiet, nisi iudici aliter visum fuerit, cuius arbitrio hoc subiectum, RVTG. RVLAND. p. 2. lib. 5. de *Commis. cap. 25. n. 14.* HONDED. *Vol. 2. Consil. 43. n. 18.* B. MEVIUS p. 2. *Decis. 283.* modo is, qui amissionem allegat,

gat, si persona fide digna, et amissio non sit magni praeiudicii. BERLICH. *Decis. 9. n. 4. seqq.*

§. V.

Congruè hic Q. *An etiam debitor, si apocbae absentiam alleget, eiusque amissionem iuramento probare velit, sit audiendus?* Neg. per text. clar. l. 18. C. de testib. in qua requiritur, vt probatio casus fortuiti fiat per testes, et alios euidentés modos, ad quos non spectat debitoris iuramentum in propria causa, cum non sit species verae probationis, nisi forsan ex aliis apochis, quae adhuc supersunt, maiorem partem debiti solutam esse, constet, et praesumptio aliqua sit pro solutione facta, et asseuerans sit vir honestae famae, nam saepissime ex temporis diurnitate solutio praesumi solet, secundum ea, quae tradit MENOCH. lib. 3. praesunt. 135. n. 3. seqq. add. HARTM. Pistor. lib. 4. quaest. 14. n. 36. Quo etiam respexisse puto Ictos Ienenfes, anno 1610. Verba responsi: *Belangende aber die sub Num. 9. am dato Sonabend nach Cantate An. 1571. unbefiegelte und nicht unterschriebene Quittung, und derselbigen als 1223. fl. 3. gr. einverleibte summa, ist Beslagter von Lichtenhain vermittelst leiblichen Wydes, daß er nemlich anders nicht wisse, noch glaube, denn solche summa gewiß bezahlet und erleget sey, zu erhalten, und daß die rechte Quittung verlohren, auch von ihm hierunter nichts ungesälshes geführet, dardurch sich zu entledigen schuldig, B. N. B.* Sed si in probatione succumbat, non statim condemnandus, cum documenti amissionem aut tenorem aliis euidentibus modis probare possit d. l. 7. de Cod. Fid. Instrum. & amiff. eor. MEVIUS d. l. Decis. 284.

§. VI.

§. VI.

Si quis igitur indubie velit probare se amisisse instrumentum: tunc necesse est, testes scire non tantum casum fortuitum, incendium nimirum esse ortum, sed etiam illud eo incendio fuisse combustum: Imo et tenorem illius scire debent; alioquin fieri posset, vt non hoc instrumentum, de quo agitur, sed aliud incendio perierit; non tamen requiritur, vt conficiendo instrumento interfuerint, quia hoc interdum nihil ad probationem faciendam pertinet, cum euenire potuerit, vt hi testes qui non adfuerunt instrumento conficiendo, postea illud perlegerint; aut totum comburi, aut illius partem nondum combustam viderint, quo casu per eos testes satis probare videatur amissio instrumenti. IVL. PAC. ad l. 13. C. de fide Instrum. n. 4. Et sic interdum vtrumque et tenor et amissio, interdum vero solus tenor documenti amissi ab eo, qui in iis se fundat, pariter probandus est. Confer. H. HAHN. in obs. ad Wesf. π. de fide Instrum. § amiss. eor. n. 6. GEORG. FRANTZK. lib. 2. var. Resolut. 14. n. 4. seqq. FRID. PRÜCKNER. Vol. 2. Consil. 18. n. 30. BARTHOL. CAEPOLL. Tr. de Caut. l. 148. Quoniam probatio haec debet esse manifesta, recepta, evidens, legitima, indubia et plena, per l. 1. l. 7. l. 11. C. de fid. instrum. SICHARD. ad l. 30. Cod. de fid. instrum. § amiss. eor. sequitur ad tenorem amissi documenti per testes probandum non sufficere, si illi dicant, se vidisse vel legisse documentum, quia sicut exemplari transcripto non creditur, sed ad authenticum recurri debet. l. 2. C. eod. AVTH. Si quis in aliquo. C. de Ed. nd. Ita nec testibus de authentico referentibus fides habenda, illo non probato, quia in documento authentico
 multa

multa vitia latere possunt, quae aliis legentibus non sunt obseruata, quae emergent postea, quando diligentius inquiritur. PARIS. DE PVTEO *Tr. Extens. et Reassunt. Instrum. qu. 20. n. 27.*

§. VII.

Communiter itaque ad probandum tenorem in testimonio dicendo sequentia desiderantur requisita: vt testes. (1) sint litterati, legum periti, Notarii, qui facile possunt documentorum falsitatem cognoscere, BART. in Auth. *Si quis in aliquo documento, C. de Edend. n. 9.* IVL. PACIUS a BERIGA in l. 21. *C. de fide Instrum. n. 4.* (2) Sed scire apud creditorem documentum chirographum fuisse, Meuium scil. ex hac vel illa causa 100. thaleros debere creditori. (3) Eius tenorem se vel legisse, vel debitorem approbantem audiuisse, (4) illud vel propria manu debitoris, vel ab alio eius mandato scriptum & sigillatum fuisse MATTH. DE AFFLICT. *Decis. 274. n. 4.* (5) De loco, tempore, mense, anno et die. ABB. in c. 1. *extr. de fide Instrum.* Imo (6) in nulla parte vitiis ac defectibus laborasse, SALICET. in l. 5. *C. de fid. Instrum. n. 2.* HVGO DONELL. in l. 18. *C. de fid. instrum.* Sicuti hoc etiam de testamento nuncupatio in scripturam redacto tradit et illustrat eleganti praeiudicio B. CARPZOVIUS: Wann nun gleich die Zeugen, so bey Aufrichtung des Testaments Nuncupatiui gewesen, mit Tode abgegangen, das Instrumentum auch nicht mehr vorhanden wäre; Da aber dennoch zwey oder drey glaubwürdige Personen vermittelst Eynes aussagen und bezeugen würden, daß ihnen I. wissend, daß ein richtiges Instrumentum über

G

vor

vorgedachte Verordnung aufgerichtet, sie dasselbige 2. gesehen, 3. gelesen, und 4. den Inhalt oberzehnter massen daraus vernommen hätten, so würde durch solches Gezeugniß die beschene Nuncupatio Instrumenti zur Nothdurft behauptet etc. p. 3. C. 3. def. 41. Hoc modo potest tenor probari per testes iuratos ad minimum duos, et quidem alios instrumento amisso non adhibitos, consentit IVL. PACIUS a BERIGA in *Comment. ad l. 17. C. de Testib. n. 66.* Etiam si alias non erat probabile, nisi per plurimos, BERN. GRAEVEVS, p. I. *Concl. 71. n. 12.* vbi ex BART. *ad l. testium. 18. C. de Testib. n. 3. vers. ult.* exemplum ex scriptura testamenti facti coram 7. testibus ponit. Hinc distinguendum arbitror, vt, si duo testes testamentum amissum in originali se vidisse dicant, deque eius solennitate et tenore attestentur, sintque eius rei periti, sufficiant, c. *cum olim. 12. X. de priuil.* IOH. SICHARD. *ad d. l. 18. C. de Testib. n. 7.* Quod si se adfuisse, cum testator tabulas condidit, dicant, talemque eius fuisse voluntatem, solennis numerus sit necessarius. vid. ANDR. ALCIAT. *Comment. ad Tir. ff. de pact. l. 17. n. 35. pag. 162.* Quod si autem testes non sint periti, sed ignari solennitatum, tunc faciunt semiplenam probationem, et iuramentum suppletorium deferri potest. BART. c. *l. censent.* IASON. eod. FELIN. in *cap. 16. de Sentent. Et re iud. n. 2. vers. Et quamuis testis.*

§. VIII.

Semiplene autem probare censetur CREDITOR, si habeat documentum obligatorium de credito, et illud per iracundiam laceravit, aut igne cremavit, et quamuis per hoc crediti sui ius non amittatur, l. *1. C. de fid. instrum.*

instrum. ex quo culpa sua perdidit probationem indubitata-
tam sui documenti, et ideo isto casu, si probaret credi-
tum vno teste, vel aliter semiplene, non defertur ei iu-
rumentum necessarium. BALD. SALICET. PAVL.
CASTRENS. *in l. 1. C. de fid. Instrum. & amiss. eor.* ALEX.
TRENTACINQ. *c. 1. Dissentit IVL. PACIVS ad d. l. 1. C. eod. n. 14. in fin.* Quod procedit, quando instrumen-
tum est de natura et de essentia debiti contracti in scri-
ptis. IASON. *in lib. 31. ff. de iureiur.* vel quando per sta-
tutum aut consuetudinem loci requiratur instrumentum
publicum. GEORG. FRANTZK *lib. 2. variar. resol. 14. n. 10. seqq.* At secus est, si instrumentum non est de sub-
stantia et natura debiti, sed voluntarie confectum, pro-
ut est regulariter. *l. 17. C. de pact. consent.* GLOSSA,
nam tunc si quis lacerat per iracundiam documentum
originale, non per hoc grauatur pleniori probatione,
sed sufficit semiplena probatio, cum eius iureiurando.
SALIC. *in d. l. 1.* Deinde aliter sese res habet, si debi-
toris facto & culpa instrumentum periit, v. g. Si DE-
BITOR contra quem producit documentum, illud
creditori surripuit, tunc enim praesumptio nascitur con-
tra debitorem surripientem, tenorem instrumenti talem
fuisse, qualem actor asserit, quia nemo sine emolumen-
to ad maleficium accedere solet; M. TVLL. CICERO *in*
Orat. pro Roscio. Amerin. §. 48. Vnde nisi tenor aduer-
sus surripientem fuisset, sine dubio non surripuisset,
quae praesumptio adeo efficax est, vt non opus sit prae-
terea actoris iuramento in supplementum ad probandum
instrumenti amissi tenorem. Si modo constet ac pro-
betur debitorem surripuisse, & sic sola amissionis aut
peremptionis qualitas probanda venit. BALD. PAVL.

CASTRENS. in l. 20. C. de probat. IOH. SICHARD. ad d. l. 1. C. de fid. instrum. & amiss. eor. n. 4. Dissent. PARIS DE PVTEO Tr. de Extens. & reassumt. instrum. quaest. 20. n. 32. Ipsum autem surripientem in petitorio contrarium, tenorem scilicet alium fuisse, quam alter asseruit, probare posse prolixè deducit IUL. PACIUS a BERIGA in l. 15. C. de Probat. n. 11. & in d. l. 20. C. eod. n. 10. FRANTZK. c. l. n. 6. Iam vero, quid in d. l. 20. dicitur de instrumento surrepto, rectè Interpp. ad alios similes casus producunt, quia eadem est ratio: Veluti si debitor lacerauerit chirographum, vt SALICETVS ait, Regii contigisse; Cum enim Plebeius contra Nobilem produceret instrumentum obligationis coram iudice; Nobilis acceptum instrumentum in minimas partes lacerauit, ergo huiuscemodi factum debitoris inducit contra eum praesumptionem, quae liberat creditorem ab onere probandi. IUL. PACIUS a BERIGA. in l. 1. C. de fide instrum. & amission. eor. n. 6. Et hoc in odium dilacerantis et propter praesumptionem contra eundem. SICHARD. ad d. l. 1. C. n. 4. Add. CARD. TVSCH. sequentem casum ministrans: Ego habui de facto Bononiae, dum essem ibi auditor generalis, et postea Vice-Legatus, quod propter cassationis incertitudinem, vt quia creditur in domo debitoris, dicebat ipsum debitorem lacerasse chirographum, et sibi complicatum reddidisse, ne posset cognoscere, sed detecta laceratione conquirebatur; Ex aduerso debitor dicebat soluisse, et consensu fuisse laceratum: quia suspicabar de debitore, quia pauper erat, nec docebat, vnde pecunias habuisset, ideo remissi ad iudicem criminales, et ibi repertum fuit ex dolo debitoris fuisse laceratum; ideo illum condemnaui ciuili-
liter

liter ad soluendum, stante causa doli & falsitatis in suspenso. *Conclus. pract. 22. n. 2. seq. lit. C.* Quod si documentum originale tertius dolo furripuit, tunc etiam solus casus amissionis nempe furtum probandum erit per capitalem textum. *d. l. 20. Cod. de probat. add. proxime allegat. PACIVS d. loco.*

§. IX.

Porro etiam manifestae probationis iniunctio non excludit probationem amissionis, quae fit per indicia et evidentes praesumptiones, iuxta communem sententiam, de qua testatur, eamque sequitur HONDED. *Vol. 2. Consil. 90. n. 29. add. l. 11. C. de fide Instrum. et amiss. eor.* Talem praesumptionem inducunt Scripturae privatae v. g. Libri Rationum Monasterii vel Ecclesiae, quae sufficit postea ad suppletorium iuramentum. IOH. PETR. SVRD. *Vol. 2. Consil. 245. n. 19.* FRANTZK. *d. l. scil.* eo in casu, ubi de tenore Documenti amissi constat, et eius amissio duntaxat probanda venit. Sicuti etiam Facult. Iurid. Lipsiens. Mense Sept. Anno 1650. respondit:

P. P. Seynd bey der Plünderung und Einäscherung der Stadt Magdeburg eure Stiftts Originalia und Documenta bis auf eure Kirchen Fabricen und Cellarien-Register de Anno 1616. 1623. und 1624. umb und weggekommen, und wollen nun etliche von euern Schuldenern sich nicht eher zur Schuld und deren Bezahlung verstehen, es werden ihnen denn ihre obligationes originaliter vorgeleget, dahero ihr berichtet seyn wollet, ob nicht

die Schuldener und deren Erben nichts desto minder die Schulden an Capitalien und verleşenen Zinsen zu entrichten schuldig. Ob nun wohl ein jeder, der eine Schuld bey einem andern suchen und haben will, dieselbe auf verneinen entweder durch klare Brieffe und Siegel, oder in andere Wege beständig, nicht aber durch priuat Scripturen, Rechnungen und Bücher darthun und beweisen muß, dennoch aber und dieweil von der Stifts-Kirchen kein Urecht oder Betrug zu vermuthen, ingleichen die noch vorhandene Fabricen- und Cellarien-Register nicht von den Stifts-Verwandten, sondern von andern darzu verordneten Personen, die kein Interesse oder Verlust dabey zu gewarten gehabt, gehalten, geführt, und vom ganzen Capitul beliebet worden: So seynd die Schuldener, wosern ihr entweder durch einen Zeugen, daß sie die Zinsen entrichtet, die Register bestärcket, oder daß die *Obligaciones* verlohren, *Pydlichen* in *supplementum* erhaltet, die *Capitalia* und Zinsen zu bezahlen pflichtig, und demnach an deroselben vorhandene Güter euch zu erholen wol besugt, B. N. B.

§. X.

Amissione autem non probata ac iustificata, non creditur amissionem alleganti HONDED. *Vol. 1. consil. 19. n. 19.* nec condemnari debet ex ea conuentus; Nam condemnare ad debitum non probatum, esset contra ius Naturae vel Gentium, deradicare Iustitiam naturalem, vt ex ALEXAND. DE IMOLA *Vol. 2. Consil. 2. n. 1. vers.*

1. *vers. et est ratio.* refert et agnoscit, H. HAHN. *in obs. ad. WESENB. c. l. n. 6.* Quid faciendum in casu literarum cambialium in itinere amissarum, ostendit IOHANN. MARQVART. *de Iure Mercat. lib. 31. cap. 9.* BERNH. GRAEV. 2. *obs. pract. 37. in fin. add.* VINCENT. DE FRANCH. *Decis. Neapol. 498.* FLAV. PACCIAN. *lib. 1. de probat. cap. 63. n. 139.* Quod iuris quoque, si Inuentarium Haeredis amittatur, docet MONTICVL. *in Tract. Var. Autor. de Benefic. Inuentar. qu. 233. n. 6.* Et quando amissio Instrumenti Emphyteutici noceat. videatur GEORG. MVNDIVS *p. 1. Consil. 13. n. 44. seqq.* Quae omnia de Documentis priuatis accipienda sunt, adeoque sic regulariter publicis vix apte applicari, cum ex Actis publicis vel Protocollo Notarii, quae habent perpetuam et inconcussam firmitatem, *l. f. C. de Re Iud.* redintegrari soleant: Nisi in casu, quo acta publica vel protocollum ex hac vel illa Prouincia tempore belli occupata ad aliam transportata, vt pro perditis credantur, aut alio infortunio, puta naufragio, incendio amissa fuerint. H. HAHN. *c. l. IAC. BORNIT. p. 1. lib. 5. de Instrum. cap. 4.* Non nocet itaque talis Amissio Actorum seu Protocolli testamento coram iudice facta, nec donationi Mortis causa iudici insinuatæ, etc. vel aliis actibus siue voluntariae, siue contentiosae Iurisdictionis, quae requirunt insinuationem apud acta *l. II. C. de fide Instrum. et amiss. eor.* quia etiam cum Scriptura est necessaria, sufficit eam vere factam fuisse; indeque nec nocet, quod perierit, si modo eius Tenor et Amissio per testes idoneos, qui rem gestam non ignorant, aut alias legitimas probationes *d. l. II.* aut iureiurando probetur; Et enim credimus qui iurat,

rat, se amiffisse documentum originale. *l. pen. C. de fid. Instr. add. HUGO DONELL. ad d. l. ii. n. 18. feqq.* Ob actorum primae instantiae amiffionem quid in Camera Imperiali decerni soleat, videri potest *ANDR. GAILIVS, lib. 1. obs. 134. n. 21. IOACHIM. MYNSINGER, t. obs. 11.* Caeterum de furripiente acta publica sciendum, eum furti teneri. *WVRMSER. 1. Obs. 25. n. 3.*

§. XI.

Tandem quoque Absentia documentorum tam publicorum quam priuatorum, quae sunt difficillimae imperationis, aut quae penitus ignoramus, vbi sint, aut in quo aedium angulo quaeri debeant, ac ob id non inveniuntur, *die verlegt seyn, arg. l. 3. §. 13. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* ibique *IACOB. CVIACIVS.* aut credantur esse amiffa, et adhuc in rerum natura existere, nemini nocet, in re qualibet, modo id, de quo agitur, legitimis ac supra allegatis modis probari possit, per *d. l. 1. et l. 4. C. de fide Instrum. et Amiff. eor.* tunc probatio illa est sufficientissima, inque tantum valet, ac si documentum absens in originali produceretur, *BARTOL. in l. 5. C. eod. LEONHARD. DVARD. d. Tr. quæst. 15. n. 12. IOHANN. GOTTFRIED. FREYER. Tr. de solut. cap. 8. n. 42. IACOB. BORNIT. part. 1. de Instrum. lib. 5. cap. 4.* Sed de his pro temporis ac instituti mei ratione sufficiant. Sequitur nunc

CAP.

CAPVT V.
DE
FINE ET EFFECTV.

Summaria.

§. I.

FINIS Mortificationis est totalis extinctio amissi Documenti, quia omnes ii, quorum interest, ita securi redduntur, ac si nunquam obligati fuerint.

§. II. Mortificatio in scriptis fieri debet.

§. III. Mortificationes, quae apud acta vel coram iudice sunt.

§. IV. Requisita necessaria privatae Mortificationis.

§. V. Mortificatio alia est generalis, alia specialis.

§. VI. Chirographum Mortificationum pro capitali sorte non etiam Mortificationum pro interesse censetur.

§. VII. EFFECTVS Instrumentorum Mortificationis est probatio.

§. VIII. Priuata probant regulariter non pro, sed contra scriptentem. Nisi scriptura documenti Mortific. in dubium vocetur, quod verificari debet.

§. I.

FINIS mortificationis est vt omnia Documenta absentia, siue amissa, siue impetratu difficilia sunt, ea lege penitus extinguantur, vt omnes ii, quorum interest, siue Paciscentes, siue Transigentes, siue Contrahentes etc. a restitutione illius absentis, quod de iure alteri restitui debeant, liberentur, l. 2. C. de Condict. ex leg. l. 3. C. de Cond. indeb. l. fin. C. de solut. l. f. C. ad exhib. et ita securi reddantur, ac si nunquam super ea re aliquid scriptum fuerit; quo modo a Potentissimis Paciscentibus omnia hostilia ac iniuriosa Scripta tempore

H

belli

belli ab vna vel altera parte exarata, mortificata sunt, vt saepius alleg. INSTRVM. PACIS OSNABRVG. CAESAR. et SVEC. §. II. in fine clare ostendit. Quam liberationem et securitatem etiam placere video SERENISS. ELECT. MÖGVNT. et ILLVSTRISS. DOMVS DVICAL. SAXON. in *Transact. nuperrima Lipsiensi*. §. 8. his verbis: Die Pfand-Verschreibung neben der Kayserslichen Confirmation, wie auch Herzog Friedrich Wilhelms und Herzog Johannsen Reuers, sollen wieder zurück gegeben werden: So er aber sich nicht findet, hiermit mortificiret seyn soll. Vnde etiam in casu, quo Creditor absens Chirographum debitori solventi restituere nequit, nulla securior datur via Creditori, quam, vt prius mediante iureiurando in ea forma, quae in textu notabili *legis 21. vers. fin. Cod. de fid. Instrum.* traditur, quod scil. Chirographum non habeat, nec alteri tradiderit, nec apud alium voluntate sua constitutum sit, nec dolo malo fecerit, quo minus appareat, sed reuera alium per Casum fortuitum absque sua culpa deperditum et productio eius impossibilis sit, non solum se liberet, sed etiam debitum accepto ferendo, nec non Chirographum amissum mortificando facta solutione debitorem securum reddat. Quemadmodum illustrat ac corroborat ICTORVM CONSUMMATIS-SIMORVM FACVLT. IVRID. LIPS. anno 1648. M. Novembr. ad Arium de Metellis Responsum, quod refert HEINR. HAHN. in *Obs. ad wes. π. de fid. Instrum. n. 6.* vbi inter alia circa finem:

So ist das Capitulum ad D. Pauli zu Nicaea entwe-
der die Haupt-Verschreibung in Originali ad Re-
cogno-

cognoscendum euch vorzulegen oder aber daß selbige nicht vorhanden, noch über allen angewandten Fleiß zu erlangen, beständig zu erweisen, und uff solchen letzten Fall einen Revers, daß, wenn dieselbe über kurz oder lang gefunden würde, nun tod und nichtig seyn solle, auszuhändigen schuldig: Ehe und zuvor aber solches geschehen, könnt ihr die Zahlung an Capital und Zinsen zu leisten nicht angehalten werden: Von Rechtswegen.

§. II.

Ex hisce clare patescit ad probationem factae mortificationis requiri, vt ea per scripturam quae regulariter est voluntaris, interdum tamen necessitatis iuxta l. 18. ibi: *Non aliter debitum persoluant, nisi securitatem in scriptis capiant. C. de Testib. et d. l. 19. C. de fid. Instrum. et amiss. eor.* Sicut enim amissum Chirographum probationis gratia scriptum et exhibitum, ita etiam securitas mortificatoria confici debet, l. 17. C. eod. Hinc *Scriptura mortificationis* considerari potest tanquam *Adiunctum*, quae fieri debet vel per modum *instrumenti publici*, vel *priuatae scripturae*. *Publica Scriptura mortificationis*, quae a Principe siue Magistratu superiori conficitur (1) inscriptionem Nominis ac Titulum principis cum vsitato hodie illo pio non minus ac honorifico elogio: *DEI GRATIA NOS: Von Gottes Gnaden wir* etc. statim in frontispicio collocato, (2) facti ac mortificationis tenorem iuxta morem ac stylum

lum Curiae verbis perspicuis conscriptum, (3) Anni, Mensis, ac diei designationem, (4) subscriptionem, et denique maioris assècurationis gratia, (5) sigilli principis impressionem et appensionem; Qua vel sola interdum pro consuetudine ac obseruantia Documentis literariis fides conciliari solet; Cum clausula: **Dessen zu wahrer Uhrkund ist dieses mit unsern größern oder kleinern Canzley, Statt, oder Gerichts, Siegel bekräftiget u. Dessen zu Uhrkund haben wir unser Rath's Insiegel angehendt und aufgedruckt.**

§. III.

Mortificationes autem quae apud Acta vel coram iudice fiunt, quamuis nullam scrupulosam desiderare videantur solennitatem; per *l. 30. de donat.* Nihilominus tamen praeter haec enunciata amplius requirant nonnulli (1) vt parte aduersa citata ac praesente, (2) coram Iudice ac assessoribus, (3) instantia alterius partis, vt appareat, cuius ad instantiam Actus mortificationis celebretur, (4) ab Actuario Iudicii omnia rite sint conscripta cum assignatione (5) anni, Mensis ac diei. *cap. 1. X. de probat.* Consent. IOACH. a BEVST. *ad l. 31. ff. de iureiur. n. 18* DAVID. MEVIUS, *pag. 6. decif. 194.* De Notariorum solennitatibus nihil addam, sed me breuitatis studio ad *Maximil. I. Imp. Constit. de anno 1512. von Notarien u. et ad MEIERI C. I. ARG. de fid. Instrum. tbes. 8. aliosque Dd. remittam, add. BEVST. d. l. num. 697.*

§. IV.

§. IV. *Priuata mortificationis scriptura consistere videtur in hisce subsequenter necessariis Requisite; (1) vt contineat nomen Creditoris ac debitoris, (2) amissionem fortuitam Chirographi, addito die et Consule, quo illud exhibitum, ne ob id, quod dies et consul fallat, nascatur occasio dubitandi, vtrum id documentum noviter repertum mortificatum fuerit? quia saepissime super vna re duo chirographa eiusdem argumenti conficiuntur; (3) causam crediti liberandique, ob quam solutio facta est, l. 25. in fin. C. de donat. l. 25. §. fin. C. de probat. l. 13. C. de non numer. pecun. (4) Causam et modum mortificandi, alias enim securitas haec tanquam indeterminate ac indiscrete loquens, vtpote causa, ob quam huiusmodi Scriptura processerit, non expressa, nullius esset momenti c. 14. X. de fide Instr. nec probaret contra scribentem. ANDR. VALLENS. ad Decretal. de fid. Instrum. §. 2. in fin. JEAN DOMINIC. GAIT. de Credito. cap. 3. num. 461. add. SICHARD. ad l. 5. C. de probat. num. 6. (5) Ex accidenti clausulam indemnitate seu potius evictionis praestandae. (6) Designationem Anni, Mensis ac diei. (7) Creditoris subscriptionem nominis, sui que sigilli impressionem; add *supr.* cap. 3. n. 50. et 63. seqq. HOEPPING. de iure sigill. cap. 15. num. 143. Si autem ob creditoris imperitiam literarum ab alio scribatur, subscribatur et subscribetur, tunc non probat nisi a Tribus Testibus subscripta et sigillata fuerit. l. 14. ff. de solut. RVTG. RVLAND. part. 2. de Commiss. lib. 5. cap. 12. num. 15. Hisce igitur rite obseruatis,*

stat pro Instrumento mortificationis praesumptio, (1) quod sit verum, (2) solenne, et (3) de voluntate partium scriptum et exhibitum, l. 18. C. de Contrab. stipulat. Sed ne formula mihi deesse videatur, sequentem Scripturam, vulgo mortification-Schein, hunc in modum addam:

Demnach Titius mir Endes unterschriebenen, Vermöge der sub dato den 10. Martii anno 1636. über die ihm geliehene 3000. Rthlr. von sich gestellte Obligation, so bey Plünderung der Stadt N. mir abhanden kommen, und ohne mein Wissen verlohren worden, das Capital benebst dem aufgelauffenen Interesse mir heute dato in einer ungetrennten summa baar wider bezahlet, und ersetzt: Als thue denselben und dessen Erben oder Erbnechmen cum renunciatione exceptionis non numeratae pecuniae beständiger massen hierüber nicht allein quittiren und loszehlen, sondern auch Kraft dieses besagte abwesende obligation besser Form Rechts mortificiren, dergestalt und also, daß usn Fall dieselbe sollte wieder gefunden werden, mit allen ihren Clausuln, und ganzen Inhalt von Wort zu Wort, nicht allein ipso iure null, ja ganz tod und kraftlos seyn, auch wieder das zur Hypothec würcklich verschriebene Wohnhaus am M. in Ewigkeit nichts gelten, sondern vielmehr woler-melten Herren debitori oder dessen Erben zu treuen Händen ohne Entgeld eingeliefert, und gegen männlichen Anspruchs halber in allen schadlos gehalten.

gehalten werden soll, alles sonder Gefahr! Des-
sen zu wahrer Urfund und mehrer Versicherung
habe diesen Quittungs- und Mortification-Schein
zu einem Beleg unter meiner eigenen Hand und
gewöhnlichen Petschaft wissentlich ausgestellt:
So geschehen N. N. den Maii, Anno N. N.

(L.S.)

N. N.

Si quis eiusmodi formulas plures legendi avidus sit,
adeat DN. Spahen, Secretariat, Kunst part. 3. cap.
23. num. 15. § part. 4. 1891. quae tamen ab omni parte
non sunt beatae.

§. V.

Mortificatio diuiditur ex mente Dd. in generalem
et specialem: HAEC ad documentum absens in specie
refertur, et eius liberationem solum operatur. ILLA
vero propter generalitatem suam omnia complecti videretur,
adeo vt tali mortificatione generali omnia liberata
ac secuta praesumatur, quae alias in controuersiam inter
contrahentes venire poterat ac si nunquam obligatio
facta fuisset, vid. Num. II. Instrum. pac. Osnabrug. § 1.
28. de donat. Morr. caus. THOM. GRAMMAT. Decis. 66.
n. 61. CACHERAN. decis. 58. num. 10. praesertim si dictio-
nes quomodocunque, qualitercunque &c. adiectae fuerint,
vtpote omnia comprehendentes. IOHAN. PET. SVR-
DVS. lib. 1. Decis. 217. num. 14. Semper tamen istae re-
stringendae sunt, vt ciuilem et iustum recipiant intelle-
ctum.

Eum. *arg. l. i. ff. de eo quod cert. loc. §. 6.* Quae autem amplissimis verbis concepta, non comprehendit ignorata, et de quibus cogitatum fuisse non apparet; vt videre est in *l. 47. §. 1. ff. de pact.* vbi quidam rationem implicitam cum mensulario siue campfore habebat, cum eo data et accepta penitus extinxit; Cavitque ei mensularius, se manere debitorem in centum, adiciens si ab altero quam cautionem haberet, cuiuscunque summae aut causae esset, eam pro cassata ac mortua haberi. Cum autem item mensulario mandasset 300. patrono danda. Mensularius *Quaerebat: An ex hoc chirographum mortificationum seu casum foret?* Scaeuola *respondit: Tantum de dispunctarum & extinctarum rationum instrumentis verba accipi debere.* conf. DIODOR. TVLDEN. *part. 2. lurisprud. Extempor. cap. 19. pag. 150. add. l. 84. §. 7. ff. de legat. 1.* NICOL. REVSNER. *Vol. 2. Consil. 11. num. 38.* Notabile h. l. erit, in mortificationibus generalibus semper habendam esse diligentem personarum rationem, scil. absoluti & liberantis, absoluti & liberi, et considerari debere per iudicem eorum simplicitatem, inscitiam et inertem bonitatem, et e contra ipsorum versutiam et fraudandi vafritiem. vid. MVNNOZ DE ESCOBAR. *Tract. de Ratiocin. Administr. cap. 41. num. 36.* ALVAR. VALASC. *tom. 1. Decis. 39.* ANTON. THESSAVRVS. *decis. 74.*

§. VI.

Saepe accidit, vt creditor in genere chirographum pro capitali vel sorte mortificet; nulla facta mentione interesse conuenti, *Quaer. An chirographum mortificat-*

ficatum pro Capitali, etiam censeatur Mortificatum pro interesse? Negatur posterius, quia (1) mortificatio cantat solummodo de Capitali, quod autem instrumentum non dicit, nec nos dicere debemus, (2) capitalis receptio nequaquam praeiudicat petitioni interesse conuenti, et in chirographo promissi, quia praeiudicium oritur respectu interesse officio iudicis, & necessitate iuris debiti, non autem respectu interesse iure actionis & obligationis debiti, vt *SVRDVS de Aliment. Tit. 1. quæst. 43.* *STEPHAN. GRATIAN. Discept. forens. Tom. 4. cap. 33. num. 13.* Secus tamen, quando creditor mortificans chirographum recipiendo sortem, simpliciter mortificauit non habito respectu ad capitalem sortem tantum receptam, sed simpliciter & in genere mortificauit, tunc si diu steterit, ad conuentum interesse petendum præsumitur illud (1) remissum aut solutum per receptionem sortis principalis ex diuturnitate temporis, vt *MATTH. DE AFFLICT. decis. 13. num. 21.* *IACOB. MENOCH. lib. 3. præsumt. 131. num. 3. seqq.* Quodque eo magis, quando cum diuturnitate temporis concurrat silentium & patientia: *CAEPHAL. consil. 40. num. 9.* *IOSEPH. MASCARD. Conclus. 1325. num. 27.* (2) Præsumitur solutum interesse per mortificationem chirographi, quod in totum non autem in partem mortificatum diiudicatur, dum simpliciter sine protestatione fuit mortificatum, quia instrumenti mortificatio de omnibus contentis in instrumento vim solutionis habebit. *STEPHAN. GRATIAN. c. 563. n. 18. seq.*

§. VII.

Perlustrato FINE restat nunc, vt breuiter mortificationis effectum euoluam. Sicut alias propria confessio optima est probatio, ita etiam instrumenta mortificationis omnes, quorum interest, praesertim debitores non solum securos ac tutos reddunt, ac si nunquam obligati fuissent, sed etiam probant solutionem creditori factam esse, quae perimit obligationem ipso iure. IULIUS PACIUS a BERIGA ad l. 18. C. de Testib. n. 68. Cum autem illa sunt vel publica, vel priuata, eorum vis probandi etiam diuersa est. PVBLICA eundem ratione probationis pariunt effectum, quam reliqua instrumenta publica, vim scil. ac fidem publicam, probationem probatam, l. 31. C. de Donat. perpetuam ac inconcussam firmitatem l. 30. Cod. eod. IOH. BAPTIST. ASINIUS. Tr. de Execut. §. 1. c. 29. n. 1. non egent testibus, l. 19. C. de Testam. nec iisdem infirmari possunt, sed semper praesumptionem veritatis inducunt, l. 10. ff. de probat. quando scil. producuntur in originali, praecipuis in termino productionis, vid. ICTI Consummatisimi DN. IOH. GEORG. NICOLAI *process. Iudic. p. 1. cap. 52.* exempla enim seu transumpta nihil probant, l. 2. C. de fid. Instr. c. 1. X. eod. licet a notario sunt vidimata, tunc etiam semiplenam tantum faciunt probationem, & datur locus iuramento suppletorio. COVARRVV. *pract. quaest. 21. n. 4.* sicque pronunciatum testatur MATTH. BERLICH. *part. 1. Decis. 100. n. 5.* Quod si tamen exemplum schedulae mortificationis autoritate iudicis sit descriptum, eandem vim probandi cum originali habet,
IOACH.

IOACH. MYNSING. *lib. 6. obs. 71. n. 13. seqq.* vbi late de requisitis vt exemplum plene probet.

§. VIII.

PRIVATA instrumenta mortificationis probant regulariter non pro, sed contra scribentem. *l. 5. & seqq. C. de probat.* et ex iis scribens, nisi contrarium probari possit, condemnatur, cum iudex autem non certo scire semper possit, an scriptura sit illius, cum quo lis est, nisi vel literas ipsius norit, vel ipse se scribentem esse fateatur, *l. 25. §. fin. C. de probat. ibique* GLOSS. Saepemque etiam accedat, vt quis manum suam propriam dolo malo neget, putans se hoc modo ab obligatione iri liberatum, ideo necesse est, vt scripturae mortificationis verificatio ac probatio fiat, & quidem I. vel per *LEGITIMAM RECOGNITIONEM*, proxime citatus DN. NICOLAI *d. l. c. 53.* Quemadmodum enim chirographum nihil operatur, nisi debitor illud recognoscat, sic ex identitate rationis debitor mortificationem probare nequit, nisi creditor eum recognouerit. AYMON CRAVETT. *Vol. 1. Conf. 73. n. 15.* MATTH. COLER. *p. 4. de process. Execution. cap. 1. num. 124.* facta autem recognitione, mortificationis documentum contra scribentem plene probat. vid. DN. STRVV. *magnum huius Salanae Decus, in Syntagm. Iur. Ciu. Exerc. 28. th. 24.* vel II. per *COMPARATIONEM LITERARVM*, *l. 20. C. de fide Instrum. & aniss. eor.* quando scilicet literae vel instrumentum mortificationis ab eodem scriptum proferuntur, & cum illis, de quibus dubitatur, comparantur. Quo-

niam vero manus alienas quandoque imitari non adeo difficile est, vt propterea VALLENS. *ad ff. de probat. de praesunt. §. 4. n. 4.* hanc comparationem inter probationes sufficientes et semiplenas retulerit. Fieri debet Comparatio illa (I) a viris in collationis genere probatis & in arte scribendi peritis IOHANN. LAURENT. ZVBROD. *Tract. de Comparat. Litterar. cap. tb. 9. seqq.* (2) Ex aliis instrumentis indubitatis. BRVNNEMANN. *ad d. l. 20. C. de fid. instrum.* Qualia instrumenta sunt quae trium testium subscriptione vel sigillatione sunt munita *d. l. 20.* & quae ex archiuis publicis sunt producta. ZVBROD. *c. l. cap. 5. n. 5.* Ex ea vero scriptura, quam quis in iudicio iudicis iussu scripsit non fieri Comparationem, putat BART. *ad l. 20.* Sed BALDVS contrarium statuit, eumque etiam omnes fere Glossatores sequuntur, vid. IOH. SICHARD. *ad cit. l. 20. C. de fid. Instr. n. 7.* SALICETVS BARTOLVIVM defendens dicit: Lecturam BARTOLI a Sciolo quodam esse corruptam; (3) Priusquam autem comparaturi ad comparationem schedulae mortificationis admittantur, debent iurare, quod neque lucri causa, neque ex inimicitia, neque gratia hoc faciunt, *d. l. 20. ZVBROD. d. l. cap. 3. §. 3. Et §. 11.* & quod alias probationes non habeant; vti colligitur ex *Nouell. 73. c. 7.* Sed hoc iuramentum non sufficit, est enim saltem iuramentum Calumniae, quod hoc in casu nihil probat, vnde necesse est, vt etiam tam comparans quam scribens, vel is, cuius scriptura comparatur, iuret. SICHARD. *d. l. n. 4. seq.* ZVBROD. *d. tr. cap. 4. §. 20.* Et tunc sola comparatio plenam fidem facit contra negantem, si nimirum inueniatur concordans literarum

&

& sigillarum similitudo per omnia. CARPZ. p. 1. *Const.* 17. *def.* 15. n. 4. Denique fit probatio scripturae mortificationis III. per TESTES, qui scriptioni adfuerunt. CARPZOV. p. 1. *Const.* 27. *def.* 14. qui non tantum deponunt, quod viderunt alterum scribere, sed quod contenta sint eadem, quae scriptura illa, cuius scriptioni se interfuisse mediante iuramento testantur, comprehendunt. l. 9. C. de Testib. VDALRICVS ZASIVS l. c. *Consil.* 5. n. 25. in fin. conf. supra cap. 4. n. 92. seqq. Porro Effectus mortificationis documenti in eo consistit, vt debitor illud producens executionem impedire, imo totam obligationem extinguere possit ope exceptionis solutionis. MATTH. COLER. part. de process. execut. cap. 1. num. 120. IASON. in l. 8. ff. de V. O. IOAN. PET. SVRD. *Vol.* 1. *Conf.* 145. n. 26. in fin. Nam qui instrumentum mortificationis ostendit, praesumitur soluisse, arg. l. 24. ff. de probat. & illud debitum praecessisse, FRANCISC. VIV. lib. 1. *decis.* 45. PETR. GEORG. THOLOSAN. lib. 48. *Syntagm. iur. Vniuers.* cap. 14. n. 19. Et tandem, quod secundum naturam negotii, de quo factum sit, illud opponi possit. Quod instrumentum non cantat, nec nos cantare debemus. REINHARD. BACHOV. *ad Treutler.* Vol. 2. *disp.* V. lit. G. & H.

CAP. VI.

DE

CONTRARIIS ET AFFINIBVS.

SECTIO I.

DE

CONTRARIIS.

Summaria.

§. I.

Contraria videntur I. EXCEPTIO ILLEGITIMATIONIS.

§. II. II. EXCEPTIO FALSI.

§. III. *Q. An utens falso mortif. eadem poena puniendus, ac falsum conficiens.*

§. IV. III. EXC. CORRUPTIONIS AC MUTIATIONIS.

§. V. IV. EXCEPTIO SIMVLATIONIS, quando quis dicit aliud actum esse, aliud simulatum.

§. VI. V. REVIVISCENTIA seu RESUSCITATIO DOCUMENTI AMISSI.

§. VII. *Q. Annon chirographum nouiter repertum reuiuifcat, etiamsi debitor mortificationis amissionem alleget?*

§. I.

Contraria MORTIFICATIONIS documentorum quod attinet, inter alia praepriis obtinet (I) EXCEPTIO, quod is instrumentum mortificationis fecit, qui non potuit facere, veluti procurator absque mandato. Item, si constat, creditorem chiro-

chirographum in furore, in summa ebrietate, vel in infantia mortificasse, vel alii, a quorum arbitrio mortificatio non dependet *arg. l. 1. pr. vers. id vero, quod non iussu domini. ff. de his qui testam. delent.* IOHAN. BAPTISTA. ASIN. *Tract. de execut. §. 1. cap. 39. n. 6.* de quibus supra *c. 3. num. 39. seqq.* adeo ut huiusmodi mortificatio a tertio vel alia inhabili persona facta, nec probet, nec securum reddat, nec paratam executionem, quam alias instrumentum formale meretur, impediat. Vt GARSIAS MARSTRILLVS *lib. 1. Decis. 47. num. 8.* ita iudicatum esse refert, quod etiam repetit *Decis. 72. num. 7.* Nam in hoc passu semper consideratur coniectura, quando creditor ipse est persona minus circumspecta vel ob mentis leuitatem, vel ob aetatem teneram: Et tunc suo arbitrio iudex potest iudicare, an mortificatio facta fuerit, causa liberandi debitorem, vel potius, quia ignorabat, quid ageret. vid. MENOCH. *de praesumpt. 141. n. 6.*

§. II.

II. EXCEPTIO FALSITATIS, *l. 42. C. de transact. l. 4. C. de iur. et fact. Ignor.* quando nimirum in eo non essent solennitates ac requisita substantialia obseruata, et sic illud debita forma destitutum, *§. 8. quib. mod. testam. infirm. iunct. arg. l. 9. §. 3. in fin. ad exhib.* Hinc quoduis instrumentum publicum ex clausulis contra stylum et morem curiae emissum, falsi suspicionem haud effugit. *arg. cap. 5. vers. eos etiam X. de Crimin. fals.* RVTG. RVLAND. *lib. 5. de commiss. cap. 8.* cum paria sint in iure instrumentum aliquod esse falsum

sum, et non esse solenne. *arg. l. 29. in fin. C. de Testam. l. fin. C. de fals. add. LANFR. pract. iud. cap. 9. (2) Op-ponitur haec Exceptio, si quis mortificationem omnino dicit falsam, eamque nec a se, nec suo mandato scriptam; idque insimul probet vel PER TESTES, vel per alia atque CONTRARIA DOCUMENTA. l. 14. C. de fid. instrum. c. 10. X. eod. Si Testes documento mortificationis contradicant, sunt illi vel ex inscriptis seu instrumentariis, vel non, seu extranei, priori casu subdistingue, vel enim ipsi testes documento mortificationis subscripserunt, aut non, sed eorum tantum in illo mentio fit, quo casu aut omnes contradicant mortificationi, ad quam propter fidem adhibiti, dum scil. se interfuisse, aut rem ita gestam esse negant, tunc documentum mortificationis dubio procul nullam facit probationem, et testes scripturae praeferuntur. *Novell. 73. cap. 3. cap. 5. X. de probat. Cum Totius mortificationis fides hoc casu magis ab autoritate testium, quam nudo scripto dependeat. l. un. §. 2. C. de Latin. Lib. toll. MYNSING. lib. 4. obs. 39. CONTRARIE-TAS vero apprehenditur, vel in eodem documento mortificationis, plures clausulas et inter se pugnantes continente, tunc quamvis toti documento fides non derogetur, neutra tamen ex scripturis contrariis valet, nihilque probatur, *arg. l. 14. C. de fid. instr. et l. 118. pr. de R. Jur. vel in diuersis documentis mortificationis, tunc regulariter scripturis priuatis per publicas derogatur, l. 10. ff. de probat. et quidem quando in alia dolo et delictum, quod scribendo committitur, probatur, Exemplum vid supra cap. 3. num. 29. Et sic veritas probari***

bari potest contra scripturae tenorem per aliam scripturam huic contrariam. *l. 13. C. de non numer. pecun.*
 (3) *Opponitur*, si vel in toto documento mortificationis vel saltem in eius parte substantiali rasura, vel id, quod prius scriptum erat abradendo quid correctum et aliud in vicem eius surrogatum appareat, FRANCISC. DVAREN. *ad l. 1. pr. ff. de his quae in testam. delent.* quod deinde communi legum calculo tanquam falsum reicitur, *cap. 3. X. de fid. instrum. cap. 1. X. de crim. fals.* SICHARD. *ad l. fin. C. de Edend. div. Adrian. Toll. num. 19.*

§. III.

Quaeri h. l. potest; *An non utens falso mortificationis eadem poena puniendus, quam falsum conficiens?* Affirmatiuam defendit *l. 31. ff. de L. Corn. de fals.* verum negatiua verior videtur, quia (1) in faciente est dolus manifestus, qui vero vitur, plerumque per errorem vsus est, *d. l. 31.* (2) in faciente delictum est consummatum, tunc poenam propter consummationem euitare nequit, qui vero tantum modo vitur, potest desistere, euitabit poenam, quia delictum nondum est consummatum. Quando autem non constat, an aliquis sciat se vti falso, tunc in dubio magis debet praesumi error, quam Malitia, quia error non facit delictum. *l. 4. ff. de Obl. et Act.* Nisi iudex ex coniecturis intelligat aliquem sciuisse falsum, nihilo tamen minus eo vti voluisse; tunc pro re nata eum grauius, vel mitius punire potest. vid. CARPZOV. *pr. Crim. quaest. 93. num. 16. seqq.* ILLUSTR.

K STRVV.

STRVV. *Synt. I. Civ. Exerc. 28. thes. 31.* sic ICtos Iehennes Rustico Cunizensi, qui summam maiorem pro minori in documento supposuerat, poenam Relegationis dictasse refert Magnif. DN. BECHMANN. *in comment. theor. pract. ad ff. Volum. 2. part. 2. Exerc. 10. num. 79.* Sed Quaestionis hic loci est, *Virum Furiosus*, si ante furorem aut tempore intermissionis falsificando Mortificationem deliquerit, superueniente furore poenae saltem *extraordinariae* subiici possit? Affirmat WILHELM. LVDWELL. *Exercit. 18. thes. 5. lit. D.* Dissentit *Illustr. DN. PRAESES. cit. loc. Exerc. 48. thes. 10.* cuius sententiam tanquam humaniorem propter *l. 8. C. de iudic. defendam*, licet affirmatiua iuxta rigorem iuris verior videatur.

§. IV.

III. EXCEPTIO CORRUPTIONIS AC MVTILATIONIS, I. quando Documentum mortificationis muribus corrosus est, ita, vt legi nequeat, quid contentum fuerit in parte corrosa. *L. 4. §. 1. et l. 16. de. L. Corn. de fals.* 2. Quando Sigillum illi appositum corruptum aut reuulsus fuerit, in quantum scilicet literae vel insignia dignosci nequeunt. *cap. 6. X. de fid. instrum.* 3. Quando valde varians ac omnino diuersa appareat ductio in scriptura mortificationis, quasi duplici manu foret conscriptum, ab vno nimirum inceptum, ab alio finitum. 4. Quando antiqua Scriptura in Charta noua est scripta; vel quando Charta fumo est infecta vt appareat antiqua, vel quando arenulae in ea iacentes contrarium attestantur, *d. c. 6. X. de fid. instr.* 5. Quan-

Quando folia addita et de nouo consulta fuerint, ita vt foramina inueniantur vacua in cooperta, quod sane signum videtur, fila exinde extracta fuisse, *cap. 5. X. de Crim. falsi.*

§. V.

IV. EXCEPTIO SIMVLATIONIS, quando quis asserit mortificationem simulate factum esse ob causam non veram, et aliud esse actum, aliud simulate conceptum, praepriis scil. si Instrumentum mortificationis exhibitum nullam certam liberandi, vel mortificandi causam (vid. supr. *cap. 5. n. 13.*) contineat; e. g. in casu, quo Meuius obaeratus metu instantium Creditorum, sicque ob imminens periculum arresti bonorum ac Nominum suorum Titio debitori suo coludenti non Aepocham, sed mortificationis schedulam de simulata Chirographi amissione exhibet; Verum simulatio haec in fraudem Creditorum facta, probata regulariter non valet, sed semper veritas praefertur simulatae scripturae. *l. 1. l. 4. C. plus val. quod agit. quam quod simul.* Et haec Exceptio est perpetua, quibuscumque etiam casibus competiit; vid. MARANTA. *parr. 6. Specul. Aur. membr. 9. n. 32. seqq.* IVL. PACIVS *ad d. l. 1. n. 20. Consent.* SICHARDVS *ad l. 4. C. de Dot. promiss. n. 10.* qui hanc materiam satis perspicue proponit. Quid autem proprie sit instrumentum simulatum, accurate explicat BALDVS *ad Tit. plus val. quod ag. quam quod simul. concip.* et plaustra eiusmodi praesumptionum, ex quibus contractus simulatus praesumitur, congeffit, IO-

SEPH. MASCARD. *Conclus. 440. seqq.* add. IACOB. MENOCH. *lib. 3. praesumt. 122.* quas etiam Iudex ex clausulis simulatis literis adiectis, pactisque insolitis pro personarum, rerum, causarum et temporum varietate, facile conicere ac detegere potest.

§. VI.

V. Contrariari videtur *mortificationi* REVIVISCENTIA seu RESVSCITATIO AMISSI DOCUMENTI. Resuscitantur enim amissa et quasi mortua iura, obligationes et actiones per Restitutionem in integrum, per remedium nullitatis, vel per alia iudicia rescissoria iis, qui vel dolo aduersari, aut aeratis lapsu vel absentia, vel iusto errore aut alia de causa, quae excusationem meretur, laesi sunt. v. g. quando ex errore Chirographum absens pro Capitali CC. mortificatam fuerit, cum ex amisso deinde nouiter reperto Chirographo CCC. appareant. *c. 1. de Restit. in Integr. in 6.* add. Almae huius Salanae ILLVSTR. DN. ORDINAR. *Synt. Iur. Civ. Exercit. 8. tb. 3. n. 3.* CASPAR. MANZ. *Tract. de Restit. in integr. Tit. 1. n. 33.* Hinc, si Chirographum amissum nouiter reperiatur et producat.

§. VII.

Q. An non illud reuiuifcat, etiamsi debitor mortificationis instrumenti amissionem alleget? Affirm. secundum rigorem iuris, quia si mortificationem allegans illud producere nequeat, omnino in foro secundum Documentum

tum obligationis nouiter repertum, cui omnino tamdiu standum, pronunciabitur, Nisi praestet duplicem probationem; primo Casus fortuiti, puta inundationis, incurfus hostium, incendii, etc. quo debitor asserit mortificationis scripturam periisse, ad quam probationem sufficiunt duo testes, *l. 12. ff. de testib.* et deinde probationem solutionis. Cui sententiae Contrariari videntur hic Dd. dum dicunt, hoc casu testes non probare, nisi deponant de Scripturae amissae tenore; quia fieri potest, vt non Instrumentum mortificationis, sed aliud quoddam Documentum incendio consumtum sit, mortificatio autem nulla fuerit, vt igitur haec probatio admittatur, testes scire debent tenorem, et eam fuisse mortificationem, proinde scire debent tenorem eius scripturae, et de eo deponere; Respondetur *in d. l. 18.* non requiri probationem amissionis scripturae mortificationis, sed probationem casus, quo fieri potuit, vt illa sit amissa; Tantum igitur abest, vt testes debeant scire tenorem, vt ne quidem necesse sit eos scire mortificationem fuisse scriptam, aut scripturam illam intercessisse; quae sententia confirmatur ex verbis legis; Nam Imperator ait: *Causam peremptionis probandam:* quibus verbis non iubet probari peremptionem Documenti mortificationis, sed causam peremptionis, vt inundationem, incendium etc. Confirmatur etiam ratio, quia praeter hanc probationem requirit etiam probationem solutionis, quae probatio similiter fieri poterit per duos testes, cum certus numerus non praescribatur: IOSEPH. MASCARD. *de probat. Conclus. 1318. n. 15.* LEONHARD. DYARD. *in Resolut. de Censib. §. 3. quaest. 24. n. 100.* Ergo

K 3

illi

illi ipsi testes, qui probarent amissionem mortificationis documenti, cum de eius tenore deponerent, simul probarent factam solutionem, nec esset opus alia probatione solutionis: quia tenor mortificationis Instrumenti simul quoque continet, solutionem factam esse; Sed quia IMPERATOR admodum difficile esse probare, illud esse peremptum, intellexit, raro enim contingeret, vt testes qui casui interfuerunt, vt incendio, et ipsam mortificationem antea legerint, et eam incendio absumi viderint, atque illam ipsam esse quae consumebatur cognouerint: Idcirco contentus est probatione illius casus, vt cesset necessitas supra requisita, et sufficiat qualiscunque probatio solutionis: add. IUL. PACIUS A BERIGA *ad l. 21. C. de fide Instrum. n. 10.* Dissentit IOH. GOTTF. FREYER. *c. l. cap. 11. n. 58.* quae cum ita sint probata, ad ius semel extinctum non datur regressus, nec documentum semel mortificatum reuiuiscere potest, contra naturam enim est, vt semel mortuum resuscitetur, vid. B. CHRIST. PHILIPP. RICHTER. *ad l. 25. C. de pact.* Sed si instrumentis causae amissis iureiurando res fuit decisa, ac postea reperta et nouiter producta fuerint, quid iuris sit: vid. *l. 31. et ibi Dd. ff. de Iureiur.* SETZER. *lib. 4. de Iurament. cap. 17. n. 9. seqq.* Magnif. DN. NICOLAI *lib. 1. Process. Iudic. cap. 45. n. n. 3.*

SECTIO II.

DE

AFFINIBVS.

§. I.

AFFINIA mortificat. sunt. mentorum.

DILACERATIO, SCIS.

SIO & COMBUSTIO docu-

§. II. Scissura seu dilaceratio

par-

partialis alia est substantialis, alia accidentalis?

§. III. Si accidentalis, redditur quidem suspectum, non in totum, sed in tantum.

§. IV. Chirographi dilaceratio an facta sit a creditore, vel debitore, an vero a tertio.

§. V. Combustio documentorum omnibus hisce tractatis applicari potest.

§. VI. D. MARTIN. LV.

THERVS ipse corpus canonicum Vulcano tradidit. Scriptorum haereticorum librorum scilicet magnorum & fascinantium ac pasquillorum combustio in legibus fundata est.

§. VII. Pasquilli a carnificibus publicis flammis extinguuntur.

§. VIII. Coronidis loco mortificatione nostrae dictum PAVLI Coloss. 2. vers. 14. applicatur.

§. I.

AFFINITATEM quandam cum mortificatione habere videntur DILACERATIO, SCISSION, & COMBUSTIO documentorum, quatenus scilicet voluntatis nostrae extinguendi scripturas in documentis contentas signa sunt, adeo ut ea, quae ante placuerunt, iterum dilaceremus, scindamus, vel comburi curemus; Nec leges in tali casu refragari videntur, sed potius, quia voluntas hominis ambulatoria est, usque ad supremum vitae exitum, lib. 32. §. 3. ff. de donat. inter Vir. & Vxor. l. 4. ff. de adim. & transfer. legat. voluntati hominis subuenire voluere, & permittere, ut quisque voluntatem suam mutata iterum patefacere, & scripturam antea approbatam, per posteriores cogitationes, quae plerumque prioribus meliores, improbare possit; Qualemcunque ergo scripturam dilaceraudo vel scindendo extinguimus, eam vel totam suspectam hoc ipso, vel prorsus quoque inuvalidam efficimus, SIVE sit facillioris probationis

tionis gratia confecta; SIVE validitatis actum causa adhibita, vt in testamento, litterarum obligatione &c. *l. 21. C. de Testam. pr. Inst. de Liter. Obl.* Per se autem nuda documenti originalis dilaceratio & scissio nihil operatur, sed vim suam accipit a voluntate dilacerantium & inducentium. *arg. l. 1. ff. de his quae in testam. del.* alias sequeretur, quod vbiunque scissura vel dilaceratio apparet in documento scripto, siue illa consulto, siue inconsulto facta, h. e. deliberato animo & consilio, vel non, facta sit, illam esse extinctam, contra *l. 1. pr. §. 1. l. 2. ff. eod.* Consulta itaque extinctio hic solum attenditur, non autem inconsulta. *d. l. 1. §. 3. ff. d. tit.* Dicitur **CONSULTA** dilaceratio &c. quae a sciente & volente est facta. *arg. l. 12. C. de Testam. l. 8. §. 2. ff. de bon. poss. sec. Tabb.* **INCONSULTA**, qua non ex voluntate, sed per errorem aut ignorantiam, v. g. a furioso, summe ebrio facta est. **HAEC** nihil detrahit fidei scripturae, sed vim probandi retinet. *d. l. 1. §. 1. NICOLA DE PASSERIB. d. Tr. lib. 1. quaest. 6. dar. 2. n. 14. siqq.* interdum tamen nocet. vid. **IOH. BAPTIST. ASIN. de Execut. §. 1. cap. 33. n. 3.** **ILLA** vero detrahit fidem instrumento; vt patet *ex d. l. 1. pr.* Si igitur documentum originale reperitur, quod dilaceratum est, & quidem ab his qui possunt, eo animo, vt amplius nihil valeat, sine dubio omnis eius vis corruit, quia actus vltra agentium intentionem nihil operantur, *arg. l. 19. pr. ff. de Reb. Cred.* et sicut in omnibus actibus potissimum inspicitur, quid contrahentes sentiant, *l. 9. ff. de haered. Inst. l. 17. C. de Donat.* ita etiam hic constare debet, quomodo & qua ratione, qua scil. manu qua mente & quomodo

tem-

tempore vel per totum instrumentum, vel in parte, & tunc vel substantiali, vel accidentali dilaceratio facta fuerit, *c. 7. X. de Religios. Dom. cap. 6. X. de fid. Instrum.* ALEXANDR. TRENTACINQ. *lib. 2. Var. Resol. 11. n. 21.* Si per totum instrumentum reperitur, tunc sine omni dubio eius nulla probandi vis erit, IACOB. MASCARD. *de probat. Concl. 256. n. 11.* Sed plane extinctum creditur, nisi contrarium ab asserente manifestissime ostensum sit. *l. 24. de probat.* IACOB. BORNIT. *part. 1. de instrum. lib. 6. c. 7.* quia sublato toto, tolluntur omnes eius partes; AVGVSTIN. BARBOS. *Loc. Commun. voc. Totum.*

§. II.

Quod si vero dilaceratio vel scissura apparet in aliqua parte instrumenti; videndum, *an pars SVBSTANTIALIS, an ACCIDENTALIS per scissionem sit inducta?* Si SVBSTANTIALIS, tota scriptura omnino redditur suspecta, aequae ac si tota esset extincta & lacerata. *d. c. 6. X. de fid. instr. v. g.* Si in instrumento publico, annus domini, indicio vel alia ad solennitatem necessaria sint lacerata & scissa, BARNAB. CORNAZZAN. *Decis. 163. n. 2.* TRENTACINQ. *c. l. n. 6. § n. 21.* Item si in testamento nomina testium sint inducta. CHRIST. PHILIPP. RICHTER. *ad l. fin. C. de Edict. D. HADRIAN. toll. n. 174.* Numerus enim testium vel subscriptio sunt de solennitatibus substantialibus, id est, dant formam & esse testamento. IOH. SICHARD. *ad l. 12. C. de testam.* quibus inductis omnino extinctum esse testamentum, & admittuntur venientes ab intestato. *l. pen. ff. eod.* REINHARD. BACHOV. *ad TREVTL. Vol. 2. Disp. 10. rh. 7. lit B.* Sic quando dispositionis pars in testamento lacerata est, in-

L

qui-

quirendum, an institutio haeredum, an vero legata per scissuram inducta sint? Si haeredum institutio, & quidem omnium nomina sunt scissa, quoad omnes quoque hoc valet, omniumque extincta erit institutio, *l. 3. de his quae in test.*

§. III.

Si vero pars ACCIDENTALIS reperitur per lacerationem inducta, tunc in huiusmodi casu, quoad ea, quae lacerata & extincta sunt. *d. c. 6. X. de fid. instrum. l. 2. de his quae in testam. del. v. g.* Quando quaedam tantum nomina heredum inducta sunt, reliqua testamenti pars sine dubio valebit. *l. 2. de his quae in test. Del. & in hoc casu is saltem denegabuntur actiones haereditariae, quorum nomina dilacerata vel scissa reperiuntur. d. l. 2. ROBERTVS MANTICA lib. 12. de Coniect. ultim. volunt. tit. 1. n. 31. in fin.* Cum autem nec in solemnitatibus, nec in institutione haeredum aliquid mutatum sit, sed legata tantum & fideicommissa inueniuntur, per dilacerationem extincta, haec extinctio quoque ad neminem alium, quam solos legatarios & fideicommissarios pertinet, TRENTACINQ. *de Resolut. 11. n. 10.* PETRVS GILCKENIUS *in l. 12. C. de Testament. n. 9. add. B. RICHTER. ad l. ult. C. de Elief. D. HADRIAN. Tollend. n. 182. & seqq.* Sed hoc de Testamenti partiali scissione & inductione. Sequitur etiam Totalis: Si testator testamentum suum in totum lacerauit, regulariter in totum extinguitur, ita vt nihil cum effectu exinde peti possit. *d. l. 3. ff. de his quae in testam. PAVL. BVSIVS ad l. 2. ff. eod. PAVL. DE CASTR. ad l. fin. eod.* Quod procedit, I. etiamsi testator testamentum suum clausum aperuerit & dilacerauerit, atque post dilacerationem iterum suo sigillo ob-

obsignauerit. Haec consulta extinctio sufficiens signum & indicium reputatur poenitentiae & voluntatis reuocatae. *l. 16. ff. de Idim. Legat.* PETR. PANHVSII *Tract. de Vlt. Volunt. cap. 23. n. 2. seqq.* CARPZ. *p. 3. Const. 3. def. 5. n. 2.* 2. Nihil refert, dilaceratio illa, siue ab ipso testatore, siue ab alio eius voluntate & mandato facta sit. PAVLVVS CASTRENS. *ad l. 1. de bis quae in test. del. n. 1.* CARPZOV. *p. 3. Const. 5. def. ult.* 3. Procedit totalis dilaceratio, licet ob vnus haeredis offensam, eo tamen animo facta sit, vt totum extinguatur testamentum. *l. 2. eod. ibi: quod si putauerit totum testamentum delendum ob vnus malum meritum omnibus denegantur actiones,* addatur ibi quoque proxime citatus PAVLVVS DE CASTRO. Omnia haec, quae hucusque de testamento scripto allegata & dicta sunt, ad alia porro applicare posse nullus dubito. Qua propter nec aliud de testamento nuncupatiuo in scripturam redacto dicendum esse arbitror, vid. PETR. PANHVS. *cap. 20. de Mutat. Vltim. Volunt. n. 7.* etiamsi hoc simpliciter negat CYPRIANVS REGNERVS AB OSTERGA. *in Censura Belgic. Disp. 10. tb. 18.* addita hac ratione, quia nuncupatiuorum substantia in sola nuncupatione seu ore testium consistat; atque secundum hanc etiam iudicatum esse ibidem refert. Conf. BACHOV. *AD TREVTL. Vol. 2. Disp. 10. tb. 7. lit. B.* item in testamento inter liberos, quia non censetur prohibitum patri inter liberos statuere, quod iure permisum est testatori cuilibet in extraneum. FRANCISC. LINGLOIS. *in 50. Decis. Imperat. Iustin. ad Decis. 24. siue l. 30. C. de Testam. quaeft. 8. n. 7.* HIERONYM. PANZSCHMAN. *lib. 2. quaeft. pract. 18. Dissent. ANGL ALEXAND. ad l. 30. n. 2.* IOHANN. DAVTH. *de Testam. in l. 21. §. si*
L 2
quid

quid ff. qui testam. fac. poss. n. 3. in fin. In Codicillis. d. l. 1. §. fin. de bis quae in testam. del. OTTO PHILIPP ZEP-
PER. cap. 11. de Clausul. Codicill. cap. 11. n. 15. item in Do-
nationibus mortis causa, qua in vltimis voluntatibus si-
miles esse intelliguntur. l. fin. C. de Donat. mort.

§. IV.

Hisce annumerari potest etiam chirographum dila-
ceratum, cuius extinctio praepremis attenditur, an illa
facta fuerit a creditore, vel debitore, an vero a tertio;
sed tutius in hoc dubio, apud quem reperitur, constare
debet; Si penes CREDITOREM, praesumitur facta rei
debitae solutio, vel compensatio, l. §2. §. fin. ff. de furt.
ibique IOH. OTTO TABOR. ANTON. FABER. in
Cod. lib. 8. Tit. 29. Def. 28. n. 12. & nisi probet, a se non
esse dilaceratione ideo inductum, quod satis factum sit,
nil consequitur. IACOB. MENOCH. praesumpt. lib. 3. 141.
n. 4. FRANC. VIV. lib. 1. Decis. 45. n. 6. add. supr. cap. 4.
n. 97. Si vero penes DEBITOREM reperitur chirogra-
phum scissura inductum, nullius est momenti haec ex-
tinctio, imo nunquam exinde valida solutionis aut libe-
rationis praesumptio deduci potest; Etiam si is breui tem-
pore illud apud se habuerit. FRANCIC. MARC. part. 1.
decis. 370. num. vlt. ALEXAND. DE IMMOLA. lib. 2. Con-
sil. 59. n. 11. CARPZ. p. 2. Const. def. 12. n. 8. Vbi etiam
ICTi Lipsienses nunquam satis laudandi, responderunt:

Wann ihr nun gleich eure Obligation, so zerrissen ist,
in Händen habet: So ist doch dadurch die Zah-
lung nicht erwiesen.

Secus tamen, si debitor creditorem sibi chirographum
iam

iam dilaceratum tradidisse, per duos testes probaret. MENOCH. *lib. 3. praesumt. 141. n. 7. seq.* Quando autem apud TERTIVM reperitur instrumentum, tunc hoc nihil praeiudicat creditori, nec inducitur solutionis praesumptio, quia et hoc casu creditori illud surripi et dilacerari potuisset. MENOCH. *c. l. n. 18.* PETR. CASTAL. *ad l. 2. ff. de pact.* praesertim si creditor probat, se chirographum amisisse, vel apud tertium illud integrum deposuisse. AYMON. CRAVETTA, *lib. 1. Conf. 500. n. 11.* conf. supra. *cap. 4. n. 45. seqq.* Plura hic addere lubens superfedeo, cum adhuc restat

§. V.

COMBUSTIO DOCUMENTORVM SCRIPTORVM, quae omnibus fere hisce prolatis applicanda venit, sed nolo cramben bis coctam taediose apponere; Quapropter pauca adhuc restantia addam, et deinde saltim ad ea, quae ratione delicti et propter scandalosa, turpia ac probrosa in iis contenta concremando penitus extinguuntur, accedam: Multi Principes solebant vestigialium descriptiones publice igni comburere, vbi remittebant reliqua vestigialia, GEORG. TVRNEB. *lib. 5. cap. 34.* ibi: Rex CHILPERICVS compunctus corde, tradidit omnes descriptionis libros igni, conflagratisque illis misit, qui futuras prohiberent descriptiones, quod et ANTONIVS DADINVS ALTESERRA *tract. 3. de Fiction. iur. cap. 9.* generaliter docet, tabulis indictionum cremare iussis, reliqua vestigialium remissa videri per *l. 6. C. de iure fisci.* verum ex *d. l. 6.* hoc ipsum minime probatur, loquitur enim de illis, quae praescriptione iam erant extinctae. conf. IOH. BRVNEM. *ad d. l. 6.*

§. VI.

Ex quanam causa et quomodo B. D. MARTI-
 NVS LVTHERVVS Iura Papalia seu Corpus Iuris Ca-
 nonici in foro Wittebergae Vulcano dedicauerit, pro-
 laxe ostendunt eius scripta: Eandem extinctionem ac re-
 motionem scriptorum Haereticorum, librorum reproba-
 torum ac Pasquillorum ex conspectu hominum, ne le-
 gantur, intenderunt Imperatores in sequentibus legibus,
 quibus apprime perspectum est; vt l. 3. §. 1. C. de *Summ.*
Trinitat. omnia prouocantia deum ad iracundiam scripta, &
pias mentes offendentia, vt ne ad aures quidem hominum ve-
nirent; Et quae PORPHYRIVS contra religionem conscri-
pfit, apud quemcunque inuenta fuerint, igni mancipentur. item
 in l. 3. §. 3. vbi *doctrinae conscriptae contra SYNODVM NI-*
CAEAE et EPHESI, et NESTORII potissimum comburi iu-
bentur, et perfectissimo interitui mancipari, ita vt in nullius
cognitionem venire possint. Idem in Nouell. 42. cap. 1. §. 2. Sic
 l. 6. C. de *Haeret. et Manich. et Samarit.* NESTORII libros
diligenti studio requiri et publice comburi decernitur, ne quis-
quam eos scriptos habere aut describere, audeat. Idem in l. 8.
 §. 5. C. eod. de *EVTYCHETIS* scil. et *APOLLINARIS*
 libris legitur. add. IACOB. GOTHOFRED. ad l. *Ca. & l.*
fin. C. Theod. de Haeret. BRVNEM. ad l. 4. §. 6. C. eod.
 et BEN. CARPZ. pr. *Crim. quaest. 44.* Idem processus
 Combustionis contra Diuinorum, Augurum, Hariolo-
 rum, Necromanticorum, Chaldaeorum, Sortilegorum,
 Magorum, Incantatorum aliorumque fascinantium li-
 bros in l. 10. C. de *Episcop. audientia;* vbi tales libros co-
 ram Episcoporum oculis incendio concremandos, esse
 expresse decernitur. add. ACTA APOSTOL. cap. 19. vers. 19.
 ibique Commentatores. Sic AVGVSTVS in Pontifi-
 catu

cattū quicquid fatidicorum librorum Graeci Latiniq̄ generis, nullis vel parum idoneis, authoribus, vulgo ferbatur, supra duo millia contracta vndique concremauit. vid. TRANQVILL. SVETONIVS *in August. cap. 31.* ibique ISAAC. CASAVBON. Sic quoque PETRI APONENSIS characteres magici combusti, nec non FRANCISCI IOSEPHI BORRI scripta Romae publice incensa sunt, teste CHRISTIAN. ADOLPH TVLDEN. *in Hist. nostr. Temp. in fin.* Conf. FRANCISC. ZYPAEVM *de iure pontific. nouo, Tit. de Sortileg.* ALBER. GENTIL. *ad l. 8. C. de Malef. & Mathemat.*

§. VII.

Denique nihil aequius videtur, quam vt Pasquilli, famosi libelli, qui aliorum aestimationem ac famam lacerant, dilacerando flammis extinguantur, GVILIELM. GROT. *cap. 14. de princip. Iur. Nat. §. 13.* quae combustio non solum veteribus cognita, teste CORNEL. TACITO *lib. 114. Annal. cap. 50.* Sed et hodiernis iudiciorum moribus comprobata est, prout testatur quotidiana experientia, saepissime a carnifice eiusmodi pasquillos publicis flammis concremari solere. add. MATTH. STEPHANI *Ord. Crim. CAROL. art. 110. MEYERI Colleg. Iur. Argent. ad ff. de in Iur. n. 38. seqq.* Pasquillus quid sit, et vnde nomen habeat, vid. B. CARPZ. *process. Crim. quaest. 98. n. 2. seqq.*

§. VIII.

Tandem rectene haec, quae de MORTIFICATIONE pro ratione instituti dicta sunt, applicentur ad delineandam gratiosam DEI voluntatem de liberando genere humano a Maledictione et Condemnatione legis diuinae propriaeque conscientiae per solutionem et satisfactionem

factionem a Christo pro peccatis generis humani praestitam, dispicere foret haud absolum; Sane Apostolus PAVLVS expressis verbis docet: CHRISTVM EXTINXISSE CHIROGRAPHVM QVOD CONTRARIVM HOMINI FVERIT. *Coloss. cap. II. vers. 14.* per *Chirographum* autem nihil aliud solet intelligi, quam testimonium legis diuinae propriaeque conscientiae hominem ob peccata arguentis et condemnantis. Quamuis equidem nonnulla intercedere videatur discrepantia; cum mortificatio, qua de sermo haecenus nobis fuit, pro obiecto adaequato habeat documentum absens, ea tamen sese habet ex parte materialis, quoad formale tamen, nempe quoad abolitionem obligationis documento vel chirographo moraliter inhaerentis, quaedam si non conuenientia, certe analogia conspicitur; vti enim per mortificationem chirographum, et per solutionem obligatio debitoris et creditoris vim suam amittit, ita pariter et lex itemque arguens conscientia vim suam, qua hominem sub aeternae maledictionis reatu, mortis ac condemnationis tenebant obligatum et constructum, per beneuolam DEI voluntatem Christi satisfactioni pro peccatis nostris praestitae innixam prorsus amiserunt, testante DOCUMENTO MORTIFICATIONIS, EVANGELIO litterarum monumentis consignato et sacramentis tantquam sigillis confirmato. vid. *Apologia Augustan. Confess. Cap. de Poenit.* Sed haec pluribus persequi mearum partium iam non est, quin potius immortalis NUMINI inexhausto IUSTITIAE fonti dignas pro concessis ad hoc, quicquid est, viribus persolvere GRATES, sub quarum pietate ad DIVINI NOMINIS GLORIAM

hic

TERMINALIA SVNTO!

INDEX I. CAPITVM.

- Cap. I. de mortificationis etymologia, synonymia et homonymia. p. 1.
- Cap. II. de mortificationis sede, descriptione et diuisione, p. 12.
- Cap. III. de causa efficiente et subiecto mortificationis. p. 19.
- Cap. IV. de objecto materiali et formali. p. 33.
- Cap. V. de fine et effectu. p. 57.
- Cap. VI. de contrariis et affinibus. p. 60.

M

IN-

✠   ✠   ✠

INDEX II. RERVM.

A.

- Abeſſe* dicitur res variis modis. 38.
- Actuarii iudiciales* conficere poſſunt mortificatoria. 21.
- Aſſinia* mortificationis. 78
- Alienationes* illicitae caſſantur. 4.
- Amiſſio documenti*, an per ſolum iuramentum probetur. 42. probanda ab eo, qui in ea ſuam fundat intentionem. 43. eandem alleganti non creditur. 54.
- Amittere*, quid? 38.
- Annullare*, quid? 9.
- Annullatio*, an ſynonymum mortificationis. 9.
- Apoebae* abſentiam alleganti an credendum? 47.
- probandus? 44.
- Cataſtra*, 35.
- Cauſa efficiens* mortificationis. 19. propinqua. 21.
- Ceſſionarii* mortificatoria conficere poſſunt. 24.
- Chirographum*, ſi in chartam conſicitur, qui finis. 27. ſi amittitur, mortificatur. 27. ad huius tenorem probandum quales teſtes requirantur 49. ſi dilaceratur, an extinguitur debitum. 84. *Mortificatum* pro capitali an etiam pro intereſſe mortificatum cenſetur? 64. ſp. nouiter reſcriptum, an reuiuifcat? 76. quid ſit Coloff. 2, 14. p. 88.

C.

- Cancellatio*, an aptum ſynonymum mortificationis. 8.
- Caſſare*, quid? 2. et quae caſſari poſſunt? 3.
- Caſſatio*, ſynonymum mortificationis. 2.
- Cafus*, hunc conquerentibus non ſtatim credendum. 46. - - fortuitus manifeſtus et clandestinus quomodo
- Circumducere*, quid? 9.
- Circumductio*, an ſynonymum mortificationis. 9.
- Coeci natura* mortificatoria an conficere poſſint? 26.
- Combustio* documentorum aſſine mortificationis. 79. Docum. ſcriptorum. 85.
- Comparatio literarum*, per hanc probatur ſcriptura mortificata. 67.

* Con:

INDEX II. RERVM.

Coniurationes cassantur. 4.
Contraria mortificationis. 70.
Corruptionis exceptio contra-
 rium mortificationis. 74.

D.

Debitor, apochae absentiam
 allegans, eiusque amissio-
 nem iuramento probare
 volens, an sit audien-
 dus? 47.

Deletio, an synonymum mor-
 tificationis. 9.

Dilaceratio affine mortifica-
 tionis 79. consulta et in-
 consulta. 80. Vide *Scisso*.

Doctor juris, qui non est si-
 mul notarius publicus mor-
 tificatoria conficere non
 potest. 21.

Documentum, huius absenti-
 am allegans idem mortifi-
 care potest. 24. confici-
 tur unanimi partium con-
 sensu. 27. quò sine hoc fi-
 at, ib. *amissum*, quomodo
 mortificetur? 27. an per
 solum iuramentum probe-
 tur? 43. quomodo ejus-
 dem amissio in dubio pro-
 beretur? 46. mortificandum
 sit absens, tamen credatur
 in rerum natura esse. 37.
 quenam ad amissum et

absens obseruanda? 39. si
 furto auferatur. 40. id. ma-
 litiose occultans, an poena
 falsi teneatur? 43. quod
 extinguitur, mortificatur.
 57. per combustionem. 85.
 - - *literarium*, quotuplex?
 33. publicum 34. secun-
 dum quid publicum, 35.
 priuatum ib. sq.
 - - *obligatorium* de credi-
 to si creditor per iracun-
 diam lacerat, semiplene pro-
 bat. 50. V. *instrumentum*.

E.

Ebrii extreme mortificatoria
 conficere non possunt. 26.

Emtores conficere possunt
 mortificatoria. 24.

Exbregister quid? 35.

Executio cassatur, 3.

Exceptio illegitimationis con-
 trarium mortificat. 70.
 falsi, 71. corruptionis 74.
 simulationis, 75.

F.

Falsi exceptio contrarium mor-
 tificationis, 70. quando op-
 ponatur, 72.

Falso mortificationis vtens, an
 eadem poena puniendus,
 qua falsum conficiens. 93.

M 2

Foe.

INDEX II. RERVM.

Foeminae, cur prohibeantur mortificatoria conficere. 25.
Furiosi prohibentur mortificatoria conficere. 25.

I.

Illegitimationis exceptio contrarium mortificationis. 70.
Impuberes, cur prohibeantur mortificatoria conficere. 25.
Inductio, an synonymum mortificationis? 9.
Infantes, cur mortificatoria conficere non possint? 25.
Inhibitiones, quando cassentur? 3.
Instrumentum mortificationis pro parte verum et pro parte falsum, an vitietur in totum. 23. an propter condemnationem notarii publici putatiui reddatur nullum. 22. *publicum*, 66. priuatum contra quem probet? 67. verificari debet, 67. nouiter repertum an reuiuiscat. 76. ex parte scisum, quid in hoc obseruandum? 81. V. *documentum*.
Inuentarium haeredis si amittitur, quid iuris? 55.
Ius canonicum Lutherus combussit. 86.

L.

Libelli famosi a carnifice igni traduntur. 87.
Literae cambiales, in itinere amissae, quid ratione harum iuris. 55.
Lutherus Corpus canonicum igni tradidit. 86.

M.

Mandata inhibitoria quando cassantur. 3.
Matrimonium an cassandum, si quis defloratam ab alio ignorans pro virgine duxerit? 4.
Mors quid et quomodo fiat, 1.
Mortificatio, huius vocis deriuatio, 1. synonyma 2. homonyma, 10. sedes eiusdem in iure, 13. descriptio, 15. diuisio, 17. sq. causa efficiens, 19. proxima, 27. subiectum, 31. obiectum materiale, 33. formale, 37. finis et effectus, 57. 66. fieri debet in scriptis, 59. *Contra*, 60. affinia 78. 79. per Christum facta, 88.
- - alia generalis, alia specialis, 63. priuata, quae ad hanc requiruntur. 61.
Mor-

INDEX II. RERVM.

Mortificationis instrumentum pro parte verum, et pro parte falsum, an vitietur in totum. 23.

Mortifications- oder Tilgungs-Schein. 11.

Mortificatoria, qui conficere possunt. 21. qui prohibentur. 25. quomodo fiant? 27.

Muti mortificatoria conficere non possunt. 26.

Mutilationis exceptio contrarium mortificationis. 74.

N.

Notarii conficere possunt mortificatoria. 21.

O.

Objectum materiale mortificationis. 33. formale. 37.

P.

Paciscentes et transigentes mortificatoria conficere possunt. 24.

Pasquilli a carnifice publicis flammis extinguntur. 87.

Pensio cassatur, 5.

Personae publicae, quae mortificatione conficere possunt.

21. *privatae.* 24.

Possessio rei, an eo ipso auferatur, si alter instrumentum captae possessionis mihi auferat. 40.

Prodigi non possunt conficere mortificatoria. 26.

Protonotarii mortificatoria conficere possunt. 21.

Pupilli prohibentur mortificatoria conficere. 25.

R.

Recognitio legitima necessaria ad probationem scripturae mortif. 67.

Reuiviscentia amissi documentum an mortificationi contrarietur. 76.

S.

Saalbücher, quid? 35.

Salvus conductus delinquentis cassatur. 4.

Scissio, affine mortificationis 79. si apparet in aliqua instrumenti parte quid observandum? 81.

Secretarii conficere possunt mor-

INDEX II. RERVVM.

- mortificatoria. 21.
Sententia, quando dicatur
cassari? 3.
Sigillatio habet vim mortifi-
candi documentum. 29.
Simulationis exceptio contrari-
um mortificationis. 75.
Sublatio et extinctio synonym.
mortificationis. 7.
Surdi mortificatoria conficere
non possunt. 26.
- tinguitur. 82.
Testatio cuiusdam, se instru-
mentum habuisse vel casu
amississe, an testatorem
adiuuet vt fidem faciat?
45.
Testes, horum requisita ad te-
norem chirographii pro-
bandum. 49.
Tutores mortificatoria confi-
cere possunt. 24.

T.

Testamentum dilaceratum ex-
Vsurae cassatae. 5.

FINIS.

MC

No 2754

No 2754

ULB Halle
007 678 568

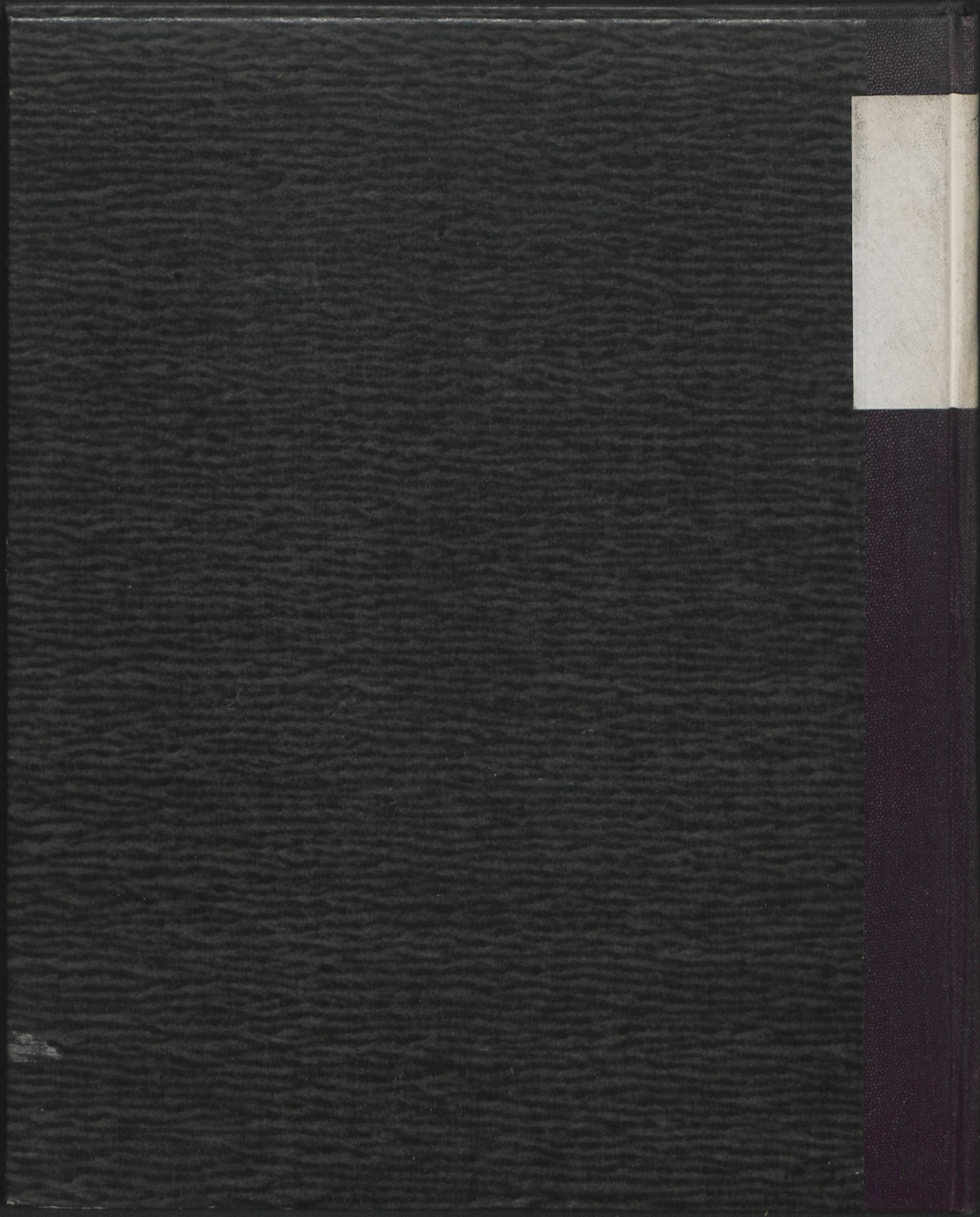
3

WIP

Pr. 28 num. 5.

GEORGII ADAMI STRVVII

HAERED. IN WANZLEBEN ET WENIGEN - IENA, ICTI SEREN.
DVC. SAXO-VIN. CONSIL. INT. FACVLT. IVR. ORD.
CVR. PROV. ET SCAB. ASS. PRIM.

DE

P 494.
MORTIFICATIONE
LIBER SINGVLARIS

OB MATERIAE PRAESTANTIAM ET IN
FORO VSVM RECVSVS

ATQVE

PRAEFATIONE NOVA AC INDICIBVS
INSTRVCTVS.

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE
CICICCLII.

